

CERKEV SV. MARKA V PRESERNOVI ROJSTNI VASICI VRBI

Foto: F. Perdan

Naša starinska tekstilna orodja gredo v svet

Inž. Schweiser, ki je letos vodil vezni center za inštruktorje tekstilne stroke v Kranju, se je zanimal poleg svoje službe tudi za zgodovino našega tkalstva in s presenečenjem ugotavljal, da hrani naša dežela poleg že znanih turistično zgodovinskih zanimivosti tudi tehnične zanimivosti zelo starega porekla in zelo primitivne tehnološke postopke.

Nekdanje sitarstvo v Stražišču pri Kranju je izdelovalo mnogo čimnatih sit na posebnih sitarskih stavah, ki so danes že redkost. Inž. Schwaizser je kupil sitarske statve, proučil tehnološki postopek in jih nato poslal v Holandijo. Tam so našle statve lepo mesto v »Twents, — Gelders Textilmuseum« v mestu Enschede. Imajo dovolj hvaležnih občudovalcev.

Razen »sitarskega stola« je prinesel še »LOCENJ« za pletenje »Jalb.« Ta tehnika izvira iz srednjega veka in je pri nas izumrla. Slika o tem delu je upodobljena na stari freski v cerkvi Sv. Primoža na Limbarski gori in kopija je v ljubljanski Narodni galeriji.

Prvotno je mislil, da je odkril zelo star tip ročnih stavev. Ko pa je dobil pojasnilo, da to niso statve, marveč stojalo za izdelovanje jalb, je malo podvomil o tem, vendar se je prav kmalu prepričal v Ozlju, kjer so delale žene še pred vojno jalbe na ločnjih. To drugo »presenečenje« je vzel kratkomalo s seboj in ga postavil tudi v imenovani muzej v Holandiji.

V belokranjskih Adlešičih je videl zopet nekaj novega: tkanje »na šibe«, ki je edinstveno in zelo težka ročna tkalska tehnika. V tej tehniki se lahko tkejo različni figuralni vzorci na navadnih ročnih stavvah.

Končno smo mu še pokazali najstarejši tip ročnih stavev v Gorjancih. Te statve so pokončne, zelo enostavne in skoraj enake onim, na katere so tkali v starem Egiptu pred 2000 leti pr. n. št. Tudi te reči bodo dobili v holandski tekstilni muzej, kar bo obnem turistična propaganda za naše kraje. Poskrbeti pa bo treba, da bodo ta orodja tudi delala, ker je to živo in privlačno. Tkanje »na šibe« lahko vidite danes le v eni hiši v Purgi pri Adlešičih in tam vam prijazna Kavranova Marica prav rada pokaže in razloži to najtežje ročno tkalsko tehniko.

Ing. Schweizer je posnel na barvni film mnogo naših turističnih zanimivosti in bo o tem obvestil svoje prijatelje v Holandiji.

Pred kratkim je poročal o teh eksponatih nizozemski dnevnik »Dagblar Tubantija« in prinesel sliko stražiškega »sitarskega stola«, revija za tekstilno industrijo »Spil en Spoel« pa članek o teh primitivnih tehnikah.

BOZO RACIC

SAMOUPRAVLJANJE IN INFORMIRANOST

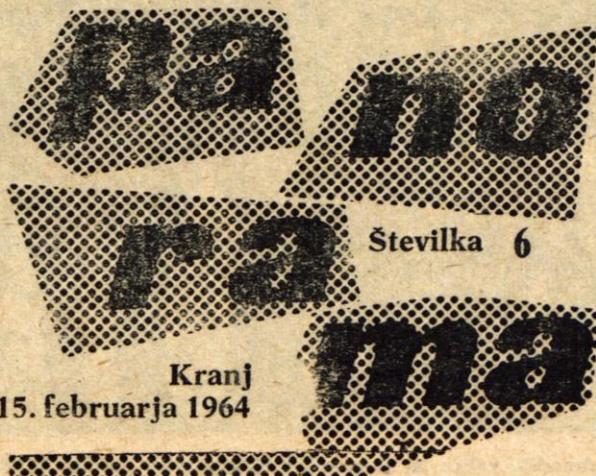
V Radovljici sem zavr-
tel telefon številka 301.
Oglasil se je prijazen žen-
ski glas: »Tapetništvo,
Prosim!«

»Je vaše malo podjetje
že med tistimi, ki volijo
delavski svet ali ne? Ima-
te delavski svet?«

Sledil je premor. Potem
pa je ta glas ponovil:

»Trenutek prosim! Bom
vprašala.«

K. MAKUC

Nasprotja na otoku se zastrujejo

Ni miru na Cipru

POLOŽAJ NA Cipru se je zadnji teden močno poslabšal. To dokazuje prihod ameriškega podsekretarja George Balla, ki je iz Ankare prispel v Nikozijo, opozorilo sovjetskega premiera Hruščova, naj se države vzdržijo vmešavanja v ciprske notranje zadeve in novi neredi, ki so se vneli na otoku med grškim in turškim prebivalstvom.

VLIVANJE OLJA NA ŽERJAVICO

Od mulata Othella do nadškofa Makariosa je Ciper zabredel že večkrat v težke ljudske tragedije. Ljudstvo se je navadilo nesreč in danes lahko na ulicah Nikozije slišite stari ciprski pregovor: »Dovolj imamo preteklosti, želimo imeti bodočnost«. Preteklost se je na tem sredozemskem otoku, dobro znanim iz zgodovine, zgodaj začela. Največji angleški dramatik Shakespeare je s svojo tragedijo o Othellu povedal samo nekaj iz bogate zgodovine ciprskega otoka. To pomembno otoško pomorsko oporišče je od prastarih časov menjalo že nešteto vladarjev. Najprej so otok zavzeli Asirci, za njimi so prišli Perzijci, Egipčani, Rimljani, Bizantinci, Arabci, evropski kržarji, Benečani, Turki in Britanci. Strateški položaj tega otoka je tako važen, da so se za njega pulile najmočnejše sile na svetu. Zaradi tega je Ciper tudi še danes kamen spotike in vmešavanja veseli, ki bi z izgubo oporišč na njem, izgubile tudi prednost na važnih morskih poteh in križiščih.

Nekoč so obale Cipra me-

rili od obale Male Azije, Afrike in Grčije, danes pa jih po neki čudni logiki merijo od Londona in od Adena.

RICHARD LEVJESRČNI

Prvi britanski vladar, ki je stopil na ciprski otok, je bil Richard Levjesrčni. Britanci

Nadškof Makarios, voditelj ciprskih Grkov

so se na otoku zadržali do pred tri in pol leta. Velika večina ciprskega prebivalstva je dolgo vodila borbo za neodvisnost, ki je bila Cipru priznana z londonskim spo-

razumom. Britanci so na otoku zadržali dve vojaški oporišči in vojake, ki jim v sedanji krizi pripisujejo vsi velik pomen. Sedanja kriza je globoko povezana s temi oporišči, ki so jih Britanci še zadržali in z vmešavanjem tujih sil, ki se ne marajo sprijazniti s popolno neodvisnostjo.

NOVA CIPRSKA ZGODOVINA

V borbi za ciprsko neodvisnost je važno omeniti več važnih poglavij: leta 1931 je prišlo do oborožene vstaje,

je bila plod kompromisa držav, ki so se potegovale za svoj vpliv na Cipru.

Do londonskega sporazuma je prišlo, ko so se v Londonu prepričali, da ciprske vstaje ne bodo mogli zadušiti in ko je prišlo do cepljenj v atlantski skupnosti. V takšnem položaju so iskali rešitev, ki bi pomenila ustavitve bojov na otoku in bi dopuščala še novo, mešetarjenje.

MAKARIOS MISLI NA PRIHODNOST

Tri leta ciprske neodvisnosti so pokazale, da dežela ni-

Fadil Knęnk, voditelj ciprskih Turkov

leta 1949 je bilo glasovanje, ma katerem so se Grki izjavili za priključitev h Grčiji, še bolj zaostri narodnostno sovraštvo med dvema nacionalnima skupinama na otoku. Vlada je imela zaradi notranjih nesoglasij popolnoma zvezane roke. Enotnosti zaradi nagovarjanja iz tujine ni

Rekli so.

»Indija je država, kjer lahko najdeš v istem času stari, srednji in novi vek«.

Nehru, indijski premier

»Bojte se tehnikov. Začno s šivalnimi stroji, končajo pa z atomskimi bombami«.

Pagnolle, francoski književnik

»Nekateri ljudje govorijo iz izkušenj, drugi pa prav zaradi izkušenj molče«.

B. Buzzati, italijanski književnik

»Cigarete spremljajo diskusije, pipe pa razmišljanja«.

S. Radecky, poljski satirik

»Ljubeznivi ljudje gredo lažje skozi življenje, ker tudi drugim naredijo življenje lažje«.

B. K., laburistična poslanka

bilo mogoče vzpostaviti. Zato je začel nadškof Makarios proti koncu lanskega leta govoriti o spremembi londonskih določil. Prišlo je do prvih krvavih obračunov na otoku. V trenutku, ko je ciprski nadškof zahteval zaščito Združenih narodov, so prizadete metropole predlagale rešitev v okviru držav, vmešanih v spor. Kriza pa je tako ostala še vedno odprta. Ne verjamejo, da jo bo mogoče rešiti s pritiskom od zunaj in s potovanji uglednih državnikov, ki te dni prihajajo v Nikozijo.

80 milijonov mark za palačo

William V. Tubman, star 68 let, je že od leta 1944 predsednik Liberije. Pred kratkim je dal zgraditi novo rezidenco, ki je stala 80 milijonov mark (predračun je bil samo 10 milijonov). Kaj je v palači? Atomsko zaklonišče, kapela, kjer imajo cerkvene obrede, in podzemeljsko kopališče.

NE POZNAJO NAVAD PRAGOZDA

Baimungi, star 37 let, nekdanji general organizacije Mau — Mau, ki se po osvoboditvi dežele z 200 bojnikov skriva v pragozdovih, je povabil člana kabineta v svoje poveljstvo. V prisotnosti ministra je prebičal nekega vojaka, ki ga je ujel pri lovu. Po vrnitvi v Nairobi je minister poročal: »Prosil sem generala naj opusti bičanje, vsaj ob moji navzočnosti. Odgovoril mi je, da naša vlada nima pojma o navadah v pragozdu.«

TEŽAVE JOHNSONOVE KUCHARICE

Lyndon Baines Johnson, predsednik ZDA, je v nekem razgovoru potožil, da zelo slabo ravna z njegovo črno kuharico. Po preselitvi iz Texasa v Washington ima vedno težave. V Washingtonu mora tri do štiri ure iskati kopališče, kjer se lahko kopa, čeprav je črna. Če pride v restavracijo, pa nikoli ne ve, ali bo postrežena ali ne.

VINO — KOŠČINA

NASA ROJAKINJA filmska igralka Silva Koščina se je pokazala kot sposobna trgovka. V bližini Firenc si je pred kratkim kupila veliko posestvo z vinogradi. Tam bo namreč v prihodnosti posadila posebno trto. Etiketa za steklenice je že pripravljena. Vino bo imelo ime: Koščina-vino.

Ameriški vojaki, ki so gradili v Skopju svoje naselje na jeseniški železniški postaji pred vrnitvijo domov. Foto: F. Perdar

Slikar Milan Batista

o svojem delu

»ZELEL BI IMETI TRI ŽIVLJENJA, DA BI LAHKO URESNICIL VSE, KAR SI ŽELIM.«

»Moje delo in umetniški razvoj?

Ob prvi razstavi sem bil pod dojemom akademije, vendar z velikim liričnim poudarkom, ki ga še doslej nisem izgubil. Moje grafike so precej lirično razpoložene. Oblikovanje se nekoliko spreminja od vizualno realnih oblik v nekatere simbole, ki sem jih risal pred leti; na primer ženska postava, moška postava. Samo oblikovnost loči eno postavo od druge. Tudi ozadje tvorijo simboli: arhitektura, okno, vrata, ploškev.«

Ali pomeni okno morda prisotnost življenja?

»Da. Vsaka arhitektura, ki jo uporabljamo, predstavlja življenje. Mislim, da je današnja vsebina življenja usmerjena predvsem v človeka samega. Zato sem se umaknil iz tihožitij, pokrajin itd. samo v ta problem. — Človek z vsemi svojimi težavami v prostoru, kjer živi.«

Ta svoja razmišljanja je Batista zbral v ciklusu Povest malega mesteca, ki je pokazal na umetnikovo filozofsko in likovno poglobljenost. Tema je v bistvu iskanje globljih vodil v človekovem življenju, likovno pa se je slikar izražal z novimi vrednostmi.

»Na predzadnji razstavi »Povest malega mesteca,« ki mi je merilo za nadaljnje delo, sem oblikovalno zajel življenje nekega mesteca, ki ni le Kranj, v svojem problemu. Problem tega mesteca je človek z velikimi in malimi razprtijami. Odmaknil sem se od arhitekture; vsaj toliko, da sem človeka postavil pred prazne ploške, ki mi pomenijo prostor. Kajti v kompozicijskih oblikah za ploškev prične živeti kot pro-

stor. To je tudi moj največji uspeh, ko prazen prostor dobiva širino.«

»V zadnji kolektivni razstavi sem razstavljal 3 lesoreze, ki so bili čisto surovi. Tiskal sem navadno desko, v njej iskal oblikovnost, zopet tiskal in rezal, tako da je oblikovnost strukture lesa ostala. Z rezanjem pa sem dobil gotove grafične in kompozicijske vrednosti. Nastala oblikovnost je bila mogoče nerazumljiva, vendar mislim, da sem s tem hotel lesorez do konca preštudirati. Lesorez »Silnica« predstavlja dve sili, ki se srečujeta in uničujeta. Strukture lesa mi je sama po sebi dajala zamisel.

Les torej ni mrtva materija, v njem je polno življenja in lesorezci ga iščejo. Poznamo lesorez, ki je bil preveč prefinjen in ni več vzbujal vtisa, da je lesorez. Pravimo, da so taki lesorezi slabi, predvsem zato, ker ne upoštevajo zmogljivosti materiala.

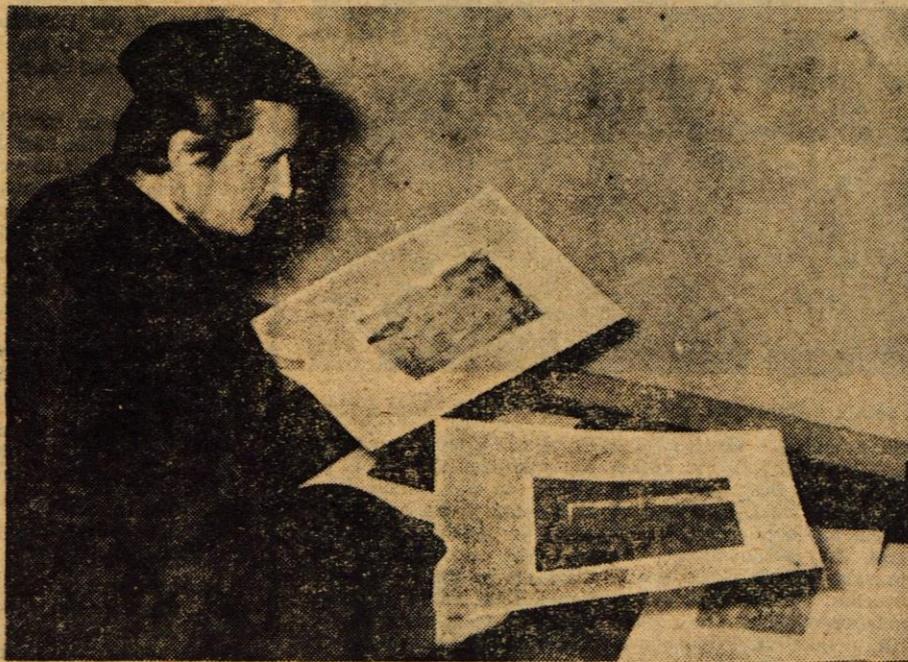
Ob številnih delih modernih likovnih umetnikov se zastavlja vprašanje, kje naj se postavi meja med naključnostjo oblikovanja in, aktivnim miselnim delom umetnika?

V življenju je vsaka slučajnost silno prijetna. Tudi pri umetnosti je tako, vendar mislim, da same slučajnosti ne morejo imeti nek umetniški karakter, vsaj tam ne, kjer človek s svojo zavestjo ni več prisoten. Dokler ustvarja zavestno, je vsaka slučajnost tudi korigirana z njegovo zavestjo. Če zdrav razum pove, da ima ta slučajnost zdrav vpliv na človeka, je to dovoljeno. Ko pa se umetnik sam začne vpraševati, kaj je to, potem to delo z njegovo zavestjo nekje ni več v zvezi.«

Zadnja razstava predstavlja slikarjeva najnovejša snovanja in vse izgleda umetniško-filozofska poanta pre-

Milan Batista: »Kdor jih bere, vsak drugače pesmi moje sodi.«
Foto: F. Perdan

Slikar Milan Batista s svojimi deli. Posnetek smo napravili pred njegovo zadnjo razstavo v Kranju
Foto: F. Perdan

vagala likovno vrednost izražanja. Slikar je sam poudaril, da bi se likovnost morala otresti literarnega poudarka in vsebine. Likovna vsebina naj bo samostojna in naj rešuje probleme, ki so na njenem področju. »Vendar, Prešeren je v vsakem izmed nas vsebinsko močan, po svoji humanistični notranjosti, da ob njem še vedno lahko rasteš. Zato nisem šel na metodiko in popolno abstrakcijo. Najbrž so nekateri pričakovali, da bom bolj moderen tega pa ni ob Prešernu nekako nisem upal; Prešeren je le preveč vsebinski. Zato oblikovno zame zadnja razstava ni napretek. Pomeni mi predvsem meditiranje z mladostjo in življenjem sploh.«

Literarna vsebina je slikarju pomagala tudi pri izbiranju barv. »Pri razmišljanjih o Prešernu sem se naslonil na literarno vsebino in pri toplejših pesmih uporabil tople tone, pri življenjskih razmišljanjih bolj hladne. Tako sem poleg oblikovnosti dajal vsebino tudi z barvami.

DIMITRIJ ŽAGAR

Mikroskopske basni

Lisica je zavila kuri vrat in rekla: »Pri nas ima vsakdo pravico do pritožbe!«

Zimski šport je v živalskem svetu užival veliko podporo. Za predsednika zveze so vedno izvolili eno največjih zveri, t. j. medveda.

Ves živalski svet je z napetostjo sledil iskanju pobelega povzročitelja prometne nesreče. Varnostni organi so mu bili za petami. Potem so vsa poročila nenadoma izgnila iz gozdnih časopisov in zadeva je za javnost ostala zavita v temo. Krivca so namreč izsledili. Bil je namreč slon.

Ker je nesreča razburila široko javnost, so morali časopisi navesti imena obeh krivcev. Pa so zapisali, da je zajec vozil pijan, volk pa vinjen.

Upokojena muha enodnevnica je z zanimanjem zasledovala razpravo o novem pokojninskem sistemu. Pa je nato v časopisu prebrala: »Novi zakon bo verjetno sprejet že v začetku drugega leta.«

Zolni se je na tem svetu zelo dobro godilo. Bilo ji je namreč v navadi, da ni odnehala, dokler ni potrkala na pravem kraju.

VILKO NOVAK

SPOMINI, KI NE ZBLEDE

CERKNO — PRIJAZNA VASICA POD POREZKOM. VSAK ZID, VSAKA SE TAKO BORNA HIŠICA, VSAK HLEV IN VSAK KOZOLEC SO SPOMENIK IZ DNI NARODNOOSVobodilNE VOJNE. MNOGI BIVSI BORCI IN AKTIVISTI, MED KATERIMI NE MANJKA GORENJEV, GA NE MOREJO POZABITI. CESTOKRAT GA OBISČEJO IN OBUJAJO SPOMINE. OB 20-LETNICI PARTIJSKE SOLE PRI PK ZA PRIMORSKO IN GORENJSKO SO SE SPET ZBRALI. TOKRAT PREZIVELI UDELEŽENCI VI. TEČAJA IN SVOJCI PADLIH, DA POČASTIJO SPOMIN PADLIH V TISTEM MRACNEM ZIMSKEM JUTRU 27. JANUARJA 1944. ŽALOSTNI, PRETRESLJIVI SPOMINI, VENDAR SPOMINI, KI NE ZBLEDE, SO PONOVRNO OŽIVELI...

NENADOMA JE ZAROPOTALO

»Tisti usodni dan je bil, če se prav spominjam, določen za prosti dan, zaradi morebitnega zračnega napada, zakaj drugega na osvobojenem ozemlju ni bilo pričakovati!«, je pričel pripovedovati ZDRAVKO TAVČAR — BENO, tedanji sekretar okrožnega komiteja SKOJ Žirovnica. »Po posameznih hišah, v vsaki okoli deset, smo študirali in se pripravljali za

raheč udarec, tako kot bi zadel ob vejo. Se danes ne vem, kako sem prišel živ iz peklenškega ognja v Labinju. V eni izmed hiš, kjer so bili naši, so mi popustile moči.«

OBISKAL ME JE BRAT IN PADEL

»Večer pred usodnim dnem me je prišel obiskat brat Nikolaj — je trgala besede iz bolečega spomina NEŽKA LUSKOVEC — TANJA, sedaj poročena Kersnik, ki je pri-

stala sapa. Nemci so tekli proti hiši. Šli so mimo. Kasneje sem zvedela, da so se tisti, ki so ostali skriti v hišah, rešili, zakaj Svabi niso stikali po njih. Po končani borbi sem šla gledat, kje je brat. Nikjer ga ni bilo. Se je rešil? Iskala sem in poizvedovala. Med mrtvimi, pred kasarno (sedanjo tovarno ETA), kamor so jih pred pokopom najprej znosili, sem ga opazila... Ne bi me smel obiskati, morda bi ostala živa oba...«

ŽLICA MI JE REŠILA ŽIVLJENJE

»Hrabra in pogumna je bila Tanja — je spet povzel besedo Beno. »No, ko sem si malce opomogel, v tisti hiši v Labinjah, je bil čaj na mizi. Pihal sem v vroči čaj in skorajda preslišal vprašanje zdravnika Petra Stangla (zdaj je na Golniku): Zakaj pa imaš luknjo na suknjicu?

Del preživelih udeležencev VI. tečaja z Gorenjske pri spomeniku na Labinjskem griču

končne izpite. Ob osmih, v času, ko smo ostale dneve začeli s predavanji, je bilo šlišati nekaj streljav. Gorenjci, ki nismo bili navajeni na osvobojeno ozemlje, smo postali pozorni. Primorci pa so nas bodrili, češ da naši preizkušajo orožje. Nenadoma je močno zaropotalo z vseh strani. Skočil sem k oknu. Nekaj deset metrov pred hišo sem opazil Svaba, ki je z brzostrelko meril proti nam. Brž sem pomeril in sprožil iz stare »štajerce« na razkorčenega Svaba. Hkrati je sprožil nanj eden mojih tovarišev. Zgrudil se je. Takrat sta priletela k njemu dva zelenca in ga vlekla za hišo. To smo izkoristili za skok iz hiše in prebredili potok. Med oglušujočim streljanjem smo pridruživeli na kolovoz. Vsak po svoje smo si reševali glavo, kakor smo vedeli in znali. Nekje na polovici Labinjskega griča sem občutil

šla na tečaj s škofjeloškega okrožja. »Bil je borec Vojkove brigade. Deset mesecev se že nisva videla, pa sva si imela toliko povedati. V šoli sem dobila dovoljenje, da prespim zunaj. Odšla sva k Stucinu. Pozno v noč sva si pripovedovala novice o znanjih, prijateljih. Pripovedovala sem mu, kako je doma. Spanec nama je vzel besede. Prebudilo naju je streljanje. Zmedena sva stekla iz hiše. Najprej jaz, potem on — med hišami, ki so nudile dovolj kritja. Malo višje po stezi so tekli naši. Videla sem, da so padali na planjavi. Dalje nisem smela. Prevalila sem se prek senika, katerega streha je segala skoraj do roba steze. V hiši so me presenečeno pogledali. V isti sapi, ko sem zahtevala krilo in se preoblačila, sem spraševala, kako se pišejo, kako se jim pravi po domače. Takrat nam je vsem za-

Segel sem z levico v notranji žep suknjice, po žlico, in privlekel ven samo držaj. Krogla, ki sem jo imel za udarec veje, je zadela ravno tam, kjer se pričena zajemalo. Žlica mi je torej rešila življenje. Dala mi jo je ob odhodu na tečaj žena delavca železarne na Bregu pri Žirovnici. Žal se ne morem spomniti njenega imena. Prosil sem jo za lahko žlico, ona pa mi je dala težko, posrebreno. Nosil sem jo nekaj časa za škornjem, ker pa mi je padala ven, sem jo dal v žep.«

Obelisk na Labinjskem griču nad vasjo z vklesanimi 47 imeni mladih ljudi, — tečajnikov, komunistov — nemo opominja. Stoji skorajda prav tam, kjer so krogle nemškega mitraljeza, ki je bil s cerkvenega stolpa, kamor ga je pripeljala izdajalska roka, ugasnile 47 mladih življenj. STANE SKRABAR

Butale MILČINSKI · NOVAK na Gorenjskem

Butalski avtomehanik

V Butalah imajo bistre rokodelce.

Je boter srečal botra z aktovko v roki in nalivnim peresom in srčnem žepu in ga vprašal: »Kam pa kam, boter Dideldač?«

Mu odgovori boter Dideldač: »Ej, — sem pa tja, — malo po svetu grem, — otroke učiti!«

Se začudi oni: »Kaj, ali znaš? Nisem še slišal, da bi kdaj študiral za učitelja.«

Se mu odreže boter Dideldač: »Če ne znam otrok učiti, — sem pa tja, — bom pa učitelje.«

In je doživel boter posebne časti po svetu s svojo mojstrovino, — sem pa tja, in je kmalu postal načelnik pedagoške službe.

Ta mojster je imel sina, tudi sin bi bil kmalu postal nezaslišan mojster, ni mu dosti manjkalo, in je bila historija ta.

Ime je bilo sinu Naca in so mu rekli »štremljasti« in se mu je od vseh rokodelcev zdel najbolj postaven avtomehanik: Tepanjčani se ponašajo z avtomehanikom, ob cesti dela vpričo sto oči in jurji švigajo okoli njega in daleč naokoli ga ni večjega cigana od njega. Pa je dejal Nace štremljasti očetu Dideldaču, da bi šel in se učil za avtomehanika, če bi se kod našel mojster, da ne bo prehud in da bo voljan plačati zanj socialno.

Oče mu je rad poslušal to besedo in je dejal: »Pameten si, moj sinko, — sem in tja, k bratu svoje matere boš šel, ujec se mu pravi, ni daleč od tod, — tri ure vožnje s fičkom. Ta je avtomehanik, kar se pravi dober avtomehanik, in te mu bom priporočil, — sem in tja. Pa ti lahko tudi preskrbim kako podporo, da se ne boš učil zastoj.«

In se je oče Dideldač resnično zmenil z mojstrom ujem tako, da bo sin samo gledal, kako delajo drugi, učile se mu bodo oči, pa bodo znale roke in ne bodo kaj trpele.

Tako je Naca štremljasti študiral za avtomehanika in so mu potekla leta. Butalci so že šteli dneve, kdaj dobe svojega mojstra avtomehanika, oče Dideldač pa je pričel pripravljati delavnico, seveda ne na svoje stroške, saj je imel dosti zvez na občini, sme in tja, — lepo ob cesti da bo stala, kraj Butal in pod klancem, da bo Fičkom pri rokah, oziroma pri kolesih.

Pa je prišel dan in se je Naca štremljasti vrnil v Butale in je imel na veliki poli pismo in pečat, da se je resnično tri leta učil za avtomehanika. Vesoljne Butale so se zbrale okoli delavnice, da bodo videle, kako bo domače seme sebi v prid in Butalam v ponos opravljalo imenitno avtomehanično rokodelstvo.

Pa se je pričel Nace štremljasti sukati okoli avtomobila, v eno roko je dobil klešče, s kleščami je prijel cev, v drugi je držal varilnik, kakor so se mu bile naučile oči, in je pogumno sikal po cevi in mimo cevi tudi.

Butalski možje so spoštljivo zijali in se čudili in so vprašali: »Mojster Naca, kaj bo to?«

Mojster Naca je imel prvokrat klešče v rokah in varilnik, oboje je bilo težko in je čutil, da mu varilnik in klešče po svoji volji obračata roki, in je dejal: »Pkazalo se bo, kar bo. Če bo prišvasano, bo uspeh, če ne, bo za kaj drugega dobro.«

Pa so možje še bolj zijali, kaka mojstrovina se bo razodela izpod rok mladega mojstra.

Ta pa je lil mrzel pot, cev se mu ni marala privariti, roka mu je pešala, iskre so ga pikale, še bolj ga je bilo sram, pa je ročno skočil iz delavnice in cev vrgel v grm.

Za grmom je spal birokrat. Oplazila ga je vroča cev, zatulil je in zbežal nazaj v občinsko pisarno.

Pa so se prestrašili Butalci in so mislili, birokrat da je postal iz varjene cevi, in so dejali: »Nak! Birokrati niso koristna reč, mi Butalci jih preganjamo. Ti pa da nam bi jih nanovo varil? Ne boš! Če ste avtomehaniki taki, rajši ne maramo avtomehanika v Butale!«

In so mu nabili davka, da je moral zapreti delavnico. Prihodnjič: O ŽUPANU, KADROVSKI KOMISIJI IN FUNKCIJAH

Modelarstvo je nenavaden »šport«, če ga tako sploh lahko imenujemo, kajti sestavljajo ga elementi, ki so značilni za najrazličnejše atletske panoge in pa tisti, ki modelarstvo delajo to, kar je.

Nekoč sem se pogovarjal z možakarjem, ki ga je pot slučajno zanesla na letališče v Lescah prav na dan republiškega prvenstva letajočih modelov-gumenjakov (motor na gumo). Opazil sem ga zato, ker se je zvijal od smeha. Povprašal sem ga, kaj mu je tako smešno, pri tem pa sem si mislil, da ni čisto pri pravi, ali pa, da je odstotek alkohola v njegovi krvi prevelik. Pa sem se krepko zmotil, kajti možakar je bil popolnoma pri pravi in tudi balonček za preizkušanje »sumljivih« voznikov motornih vozil se ne bi zeleno obarval. Smešni so mu bili modelarji, ki so se podili za »preprostimi aeroplančki«, takšnimi, kakršne izdelujejo njegovi otroci, ki so komaj povohali šolske klopi. »Saj je ta svet čisto zmešan!« je trdil in se tolkel po trebuhu. »Ne razumem, kako morejo biti te starine še tako otročje«, mi je dejal, ko si je nekoliko opomogel. »Letajo za modelčki, ko dvorni norčki za kraljem. Le kaj imajo od tega.«

No, naj sem ga prepričeval in mu dokazoval nasprotno, kakor sem vedel in znal, nič ni zaleglo. Šele ko sem ga popeljal nekoliko bliže, se je pričel za ušesom praskati in me poslušati. Uvidel je, da vse skupaj le ni tako preprosto.

KAJ JE LETALSKO MODELARSTVO?

Rekel sem že, da ni ne tiče ne miš. V sebi pa ne združuje samo »atletike« (modelar pri preizkušanju svojega modela ali pa na tekmovalnih preteče na desetine kilometrov), pač pa tudi tisto, kar ga vsestransko izgrajuje, saj mora dober modelar obvladati skrivnosti konstrukcije letal, gradnje, poznati mora meteorologijo, vedeti marsikaj o motorjih z notranjim izgorevanjem, vse to pa po-

vezati s prefinjeno ročno spretnostjo, kateri sta povrhnost in malomarnost popolnoma neznana pojma. Tudi volja in potrpežljivost sta lastnosti dobrega modelarja.

MODELARSKA ŠOLA

Problem zaposlitve mladine v izvenšolskem času postaja vedno bolj pereč problem. Tudi vzgoja predstavlja poglavje zase. Morda je modelarstvo ena izmed redkih panog, ki oba problema

LETALCI V MALEM

0 modelarstvu in modelarski šoli v Kranju

uspešno združuje. Sprašujete po dokazih? Ti so žal premalo znani! V Kranju namreč že drugo leto deluje »Letalsko modelarska šola«. Petdeset učencev se šest ur na teden ukvarja z modelarstvom.

Delavnica, v kateri mladi modelarji izdelujejo svoje modele, sploh ni taka, kot si navadno predstavljamo delavnice. Je prostorna, svetla in čista. Je učilnica, Mirkali le enakomerno rezljanje ali pa zabijanje žebeljev v šablonske deske.

Fantiči (10—16 let) so bili v svoje delo tako zaverovani, da me ob vstopu sploh niso opazili. Skrbno in pod strokovnim vodstvom učitelja letalskega modelarstva so oblikovali rebrca bodočega jadralskega letala. Res, da se je tu in tam še kaj zataknilo, pa nič ne de, vaja dela mojštra in trdno sem prepričan, da bo prenekateri »mojster« še prišel iz te šole. Seveda pa poleg praktičnega dela poslušajo tudi aerodinamiko

in njene skrivnosti, spoznavajo se z meteorologijo ter zgodovino letalstva. Ko sem jih opazoval med predavanjem, se mi je zdelo, da besede kar požirajo, v očeh pa jim je sijala neprikrita želja po novem. Zazdela se mi je celo, da se nekje v njihovih glavah uresničujejo želje predšolskih let, ko so fantazirali, kako bodo visoko nad oblaki pilotirali velika letala in kako bodo pogumni in ponosni. Vsi ti sni so prav v tej šoli dobili realno podobo.

Minil je teden, štirinajst dni in iz reberc ter letvic so nastala krila, trup letala, rep — bližal se je težko pričakovani dan.

NJIHOV PRVI TEKMOVALNI DAN

Prvo lepo nedeljo se jih je dvajset, ki so modele že naredili, usedlo na avtobus z vso »pisano ropotijo«, ki je bila skrbno zavita, zaščitena in urejena. Sli so v Lesce,

kjer so se med seboj prvič pomerili. Najboljšim so obljubili let s pravim letalom. Ko bi jih le videli, kako so bili prizadevni!

Težko vam bom opisal zadovoljstvo, ki se je zrcalilo na fantičevem obrazu, ko je visoko nad njim letel model, ki ga je izdelal sam. Kot luna je žarel, samemu sebi se je čudil in bil ponosen. Saj kaj podobnega sploh ni verjel! Pa ni bil sam tak. Vsi so presrečni s pogledi sledili letu svojih modelov. Za njimi pa so tekli tudi po tri kilometre daleč. Startali so in startali, krpali in popravljali modele, ki so po nesrečnem naključju našli samotno drevo ali kozolec. Le redki niso bili tako srečni, da bi modele odnesli domov cele. Zalostno so opazovali tisto, kar je ostalo od truda, ki so ga vložili v model. Vse se jim je podrla in polomilo, in to zaradi neumne napače. Le težko so pozabili na nesrečen kup trsk, nato pa so se posvetili prijateljem, ki so še vedno vlekli svoje modele v zrak.

Pranje najlon tkanin

Najlon in sorodna umetna vlakna (perlon, enkalon, grilon, phirilon) za splošno zelo odporna, razen proti kislina in kloru. Zmehčajo se šele pri več kot 160°C. Izdelki teh vlaken pridejo iz tovarne že fiksirani; celo plisirane izdelke lahko peremo brez škode za robove. Nogavice so večinoma izdelane iz posebno tankih nitk; čeprav so te zelo trdne in prožne, zaradi tankosti ne

prenesejo grobega ravnjanja in hrapavih površin.

Vsa ta umetna vlakna se sicer izredno hitro umažejo, ker pritegnejo delce umazanije nase kakor magnet, po drugi strani pa jih izredno lahko peremo. Potrebno je pogosto pranje.

Ozirati se moramo na barvila, od katerih mnoga ne prenesejo pranja v vroči vodi, še manj pa kuhanje in uporabo različnih kemikalij.

Peremo s pomočjo mila, brez ostrih kemikalij, predvsem brez klorina in močnih belilnih sredstev. Nekaj sode ne škodi. Voda za pranje je lahko topla, a naj ne ima več kot 60°C.

Ne uporabljajmo hrapave posode, niti perila ne ovijamo, kar ni potrebno, saj večino vode otresemo ali odcedimo, ker se najlon 5 — 6 krat hitreje posuši kot bombaž ali volna. Potrebno pa je pogosto pranje, posebno pri izdelkih, ki se hitro umažejo, npr. nogavice ali srajce.

ZRAČNI KRST

Dan je uspel in poodelitvi diplom je naše mlade prijatelje čakalo tisto, česar so si najbolj želeli — let s pravim letalom. Sest jih je prišlo na vrsto, šest najboljših — tistih, ki so si let priborili s prizadevnostjo in voljo. Petnajst minut je trajal en let in to je bilo dovolj, da se je marsikdo od tistih šestih »zares« odločil, da bo postal pilot. Prvič so leteli. Opazovati senco letala, ki beži pod krili kot droben križec in preskakuje s čudežno lahkotnostjo vse prepreke pod seboj, to je nekaj izrednega. To vam bodo potrdili vsi, ki so že leteli. Padalo, ki so jim ga oprtali starejši kolegi — letalci, jih je delalo za prave pilote. Minute so minevale vse prehitro in zdelo se jim je, da je od vzleta pa do pristanka minilo le par sekund.

Potem so ostali le še vtisi, polni, slikoviti, nepozabni.

PA PERSPEKTIVE

V šoli vztrajno napredujejo. Nekateri izdelujejo zahtevnejše jadralske modele, drugi spet preproste motorne modele z žičnim upravljanjem. Res je, da v dveh letih ne bodo spoznali vsega, toda dobili bodo osnovo, ki jim bo omogočala, da se po končani modelarski šoli vključijo v klubsko dejavnost, kjer bodo modelarstvo odkrivali naprej. Lahko pa bodo ostali padalci, jadralski in motorni piloti.

Oba modela sta izdelek priznanega beograjskega podjetja Beko. — Plašč je drapbarve, ovratnik je zašiljen in rokava sta dokaj ozka in vstavljena. — Obleka je v rjavi barvi, ovratnik isti kot pri plašču, poživlja pa jo 6 malih gumbov. — Prikupen komplet, ali ne? —

Foto: S. Jerko

TONE POLENEC

ŠČITNIKI

Morda imate tudi vi v omari jopico ali pulover, ki ga sicer nosite z največjim veseljem, na rokavih pa je že tako obrabljen, da se bojite, da bodo vsak čas komolci pogledali skozi. Kako bomo preprečile nesrečo? Na notranji strani bomo z isto barvno volno dobro prešile kritično mesto, kadarkoli bomo pa pulover oziroma jopico oblekle, bomo rokave malenkostno potegnile navzgor.

Pa še ena možnost je. Na komolcih bomo prišile ščitnik iz usnja, ki bo barvno odgovarjal volni. Jopico bomo obrobili z istim usnjem in tu bo prav modni efekt. Prav gotovo bodo tako rokavi dolgo vzdržali. Usnjeni ščitniki pa so letos povrh še zelo moderni; torej je praktično združeno z modno nuho.

RIBJA JUHA PO ITALIJANSKO

Pol kilograma rib, 2 žlice paradižnikove mezge, 1 drobna čebula, korenček, zelena 2 dek sesekljan prekajane slanina, 1 žlička moke, sol, poper muškati orešček, 1 zelena paprika, peteršilj, kruhove kocke.

Očiščene, oprane in osoljene ribe dušimo v nekaj paradižnikove mezge, sesekljan čebule, na drobne kocke narezane korenčka in zeleše. Natralijemo z 1 litrom vode, kuhamo toliko, da prevre. Rib je kose nadevamo v drugo posodo, juho precedimo in damo razpuščeno slanino, po met iz malo vode in moke, solimo, popopravimo, dodamo razkosano zeleno papriko muškati orešček ter prevremo. Ribje kose vložimo v juho. Preden ponudimo, dodamo še sesekljan zelen peteršilj. Praženc kruhove kocke ponudimo posebej.

Slovarček krajevnih imen

Naša rubrika »Slovarček krajevnih imen« je vzbudila med bralci veliko zanimanja. Vsak dan dobivamo pisma s pojasnili, kako se ime kakega kraja pravilno piše in izgovarja ali kako ga ljudje popačijo — v vsakdanji živi rabi ali v časopisih in radiu. To dokazuje, da je rubrika potrebna in da se ljudje za pravilna imena naših krajev zanimajo; boli jih, če slišijo ali preberejo napačno ime — to pa se danes pogosto dogaja. Zato ponovno vabimo vse naše bralce in sodelavce, da nam pišejo.

Danes objavljamo nekaj pisem, ostala pa bodo prišla na vrsto drugič.

CIRCICE ali CIRCE
Dlje že opažam nihanje med imenom **Cirčice** in **Cirče**. V časopisih in v uradnih spisih se večinoma uporablja prva oblika (**Cirčice**), čeprav sem v enem samem članku v Glasu (o urbanističnem načrtu tega naselja) zasledil uporabo obeh oblik. Dejstvo pa je, da živa ljudska govornica uporablja besedo **Cirče**. Tako piše tudi na tablicah za hišne številke. Prav bi torej bilo, če bi ta oblika v prihodnje obveljala.

Franc Belčič, **Cirče 20, Kranj**

Pravilno: VOGLJE
Zelo me je razveselilo, ko sem zasledil v Panorami »Slovarček krajevnih imen«. Ta rubrika je res potrebna, zakaj mnoga imena krajev so se že čisto spremenila. Pogosto berem v časopisih ali kje drugje napisano **Vogle**. To ni prav. Pravilno se piše **Voglje**. Vedel pa bi rad, ali se piše **Vogljani** ali **Vogljanci**.

Pa še tole: v Glasu sem pred kratkim bral **Brnik** (Vzeme na 2. strani). To je množinski samostalni in se piše ter izgovarja **Brniki**.

Anton Lipar, **Voglje 73, p. Senčur**

PODBREZJE
— V **PODBREZJAH**

Tudi jaz sem med mnogimi, ki so pozdravili novo rubriko »Slovarček krajevnih imen«. Večkrat opazim napačno izgovorjavo krajevnih imen. Sliši se npr. v **Podbrezju**, domačini v **Podbrezju**, domačini v **Podbrezjah**, ker se vas imenuje **Podbrezje**. Prav tako pravijo nekateri v **Bistrici**, drugi na **Bistrici**, ali v **Naklu**, v **Naklem** itd. Domačini bi morali povedati, kako govorijo, **A. Suštar, Kranj**

DELI VASI
V **STARI FUZINI**

Marija Zagar iz vzgojnega zavoda v Kamni gorici nas je s svojim dopisom kar malce presenetila. »Ker ste že zadnjič objavili nekaj o Stari Fuzini v Bohinjju«, piše, »vam pošiljam še imena posameznih delov vasi«. Pismu je priložila pravi zemljevid Stare Fuzine in v pripisala imena delov vasi. Takole jih navaja:

Kvanc (Klanec)
Krnevove Medvode
Zabajar (ali: Za bajarjem) Trata
V koncu V vogu — zraven je **Vogovska raven**.

Prosimo dopisnico in domačine Stare Fuzine, da nam pišejo še, od kje nekatera manj jasna imena de-
lov te vasi izvirajo.

Urednik

SMOJKA iz Loke poročča

OD PUZABLIVCU

Na vidte, mutast še nism ratu, slišu sm pa, de j edn reku, de b tist, k se Smojka podpisuje, žiher na kešn ster grih puzab. Zatu sm pa mislu, de b blo pametn od puzablivcu pisat. Pa bam čist dergač zastavu, ket j tist guspud mislu, de b blo treba.

Ja, j hudiču narodn, če kej puzabš. Sevide, učas j hudič mejhn viči, učas pa mal mani. Če, recima, puzabš cigarete kupt, pučakaš, de pridiš do druge trafike al pa štarije, tolk cajta pa fehtaš. To ni tak velk hudič. Če se pa puzabš zbudit pa na ših jet, se pa to ulikat že bel slab neha. Na ja, pusebn velk hudič to prauzaprav ni, se še zmiri ulik ldi prepozn začne delat pa prezgod neha. Pa j use lpo pa prou. Učas pa kešn puzab kej tak-
ga narest, k se pol zlepa na da več popraut. To j pa že kar ta zaresn hudič. Neki tak nerodng se j nardil in Lok na pust-
na zbota, k j bla letas tud kulturn praznk. Sevide Ločani nočja bit udzadi, pa sa nardil Dan kulturnih delu-
cu, to se prau po ta bolm šolmastru pa sa nagrade talal. De b pa na blo pre-
več psto, sa pa še prugram zraun dal. Pa glih per prugramu sa ga jak polomil, de j to res hudič, pa ta-
prau, pa še velk povrh. S Prešernam sa tak nardil, ket de ga ni al pa de ga splah ni blo. Prauja, de sa čist pozabil, de b tud kešna

negova pesmca lahk povedal al pa zapel. Za usak strah sa ga gor na zid, na en žebu ubejls (de b na mogu ubeud neč rečt). Jest na vem, če j Prešern n-
enkrat spet tak mejhn ratu, de se ga žiher kar pozab. Merbit j pa u Lok

kešn Kopitar gor zrasu, de tega našga Prešerna spet dol tlač, ket sa ga učas. Sam, sevide, zdej j pa to prepozn. Od dons pa do konc leta lahk sam od Prešerna plozaja, pa se še zmiri na bo pozabil, de sa ga za kulturn praznk pozabil. Sam men se zdi, de ta pozabljivast ni bla posod glih. Na Prešerna sa puzabi, na pustna zbota pa ne. De j use ukap kar dober hecn zgledal, sa naštimal enga takga bel pustinga moža (saj po besedah), k

j ldem pravu, kuga baja peuci pel. Tak hecn j biu, de po mojm tistu, k j blo zadnc u Glasu, tam, k sa Ločane sprašval, de sa Ločan vesel pa smešn lde, na vela več za Loka, ampak za tista vas, k j ta ta smešn gospod tam doma.

Na ja, na konc tistga fajnga programa sm jest šau čist zmešan damu. Permejuš de še dons na vem, a j zdej bel obrajtan Prešern a.pust.

SMOJKA

Popevka 1964 in upokojenci

Odkar obstoja, se svet deli in imenuje po raznih dobah. Tako poznamo ledeno dobo, dobo jamskega človeka, dobo suženjsko-posesniškega reda, vsako leto tudi dobo kislih kumaric, od petega do zadnjega v mesecu pa poznamo še suho dobo. Predvsem se pa današnji svet odlikuje s popevkami vseh vrst, zato bi zadnjo polovico dvajsetega stoletja imenovali tudi popevkarska doba. Popevke so, kot smo že ugotovili, vseh vrst. Največ je zelo žalostnih. Nekatero izmed njih so tako pretresljive, da so Prešernovi sonetje nesreče napram njim pravi pritlikavci, kar se tragedije tiče. Na splošno je med našimi najmlajšimi zelo veliko talentov, kar se popevkarstva tiče. Mnogo lažje in hitreje se naša zlata mladina, up in ponos zahajajočih in umikajočih se starinov, nauči »Bele rože iz Aten«, »Cao, čao, bambina« ali pa katerokoli domačo ali tujo popevko, kot pa abecedo in vseh štirih osnovnih računskih operacij. Popevke so na splošno zelo v srce segajoče, zlasti še na televiziji, kjer lahko občutimo vso njeno globino in tragiko izvajalca. Ni čudno, če se

komu zgodi, kot se je meni, ko sem med gledanjem televizijskega programa zadržal. Nenadoma sem se zbudil in zavpil: »Kc, marš! Frdamani mački, se že spet ženijo!« Mladi poslušalci krog mene pa v krotot. »Ti se pa res ne spoznaš na moderno glasbo, očel!«

No, če je že tako, da mora biti današnja pesem resna in otožna, potem je prav, da tudi upokojenci dobe svojo popevko. Razpišimo natečaj zanj. Moja se takole glasi:

»Četudi kdo je penzionist in čeprav ne pleše twist, jurje vendar potrebuje, da se nasiti in obuje. Zallbog je ta penzjon, kakor zmrznjeni beton. Zmeraj nekaj se zatakne, redko nam se kaj primakne. Ti pa čakaš vdan in nem, kdaj te reši nov sistem. Krompir in repa brez mesa, to je penzjonski ča ča ča.«

Vaš LIPE

Kako so nekoč ocenjevali gospodarske razmere

Vsi vemo, kakšen kompleks raznih vprašanj predstavlja današnje gospodarstvo in nedvomno je tudi nekoč bilo tako, le da so gospodarstvo ali gospodarske razmere obravnavali drugače. Vse so jemali bolj lahko. Prava pravda je obravnavanje ali pisanje v kroniki iz Lučenih vzeto dokaj lahko in brez iskanja globljih vzrokov za razne bolj socialne probleme, kot pa gospodarske. Prav mikavno je pogledati tako razdelitev vaščanov po premoženju ali pa kako pisec pripisuje vso krivdo za zadolžitve zapravljenosti in velikim dotam. Sicer pa pogledimo, kako pravi:

»V Lučinah je na številu 15 celozemljakov, 10 polovičarjev in 8 tretjinarjev; vsi drugi so (stari) hišniki ali novohišarji ter nekaj malo gostov ali gostačev. Kar njihovo premoženjsko stran zadeva je ena tretjina večjih posestnikov v dobrem, druga tretjina v srednjem in tretja bolj v slabem gmotnem stanju — torej več ali manj zadolžena. Zadolženja kriv je včasih zanikrom gospodarstvo ali pa tudi zapravljanje; največkrat pa prevelike dote in

preužitnine, katere mora mladi gospodar oprtati na svoje rame. Seve ko se kdo ženi, vidi cel svet v samih rožicah ter si zida zlate gradove v oblake; ko pa pozneje sprevidi, da si je naložil bremena, ki jih zmagovali ni v stanu, mine gospodarju pravo veselje do dela in varčevanja, pa začne po malem zapravljanju — in posestvo propada in leze čim dalje bolj pod pot. Tudi so bile gospodarske razmere nekaj vse drugačne kakor so danes.«

To je tudi vsa socialna kritika, če tako rečemo, ki je sicer resnična, niso pa navedeni globlji vzroki, temveč: »Včasih je dobival kmet dobre ter zanesljive posle po ceni, ki so kaj časa pri hiši ostali ter se privadili delu in domačih ljudi. Tudi je imel vsak večji posestnik svojo kočjo ter po eno ali dve bajti, torej doma dovolj delavnih moči in pa po ceni.« V teh nekaj vrsticah je zabrisana vsa tragedija kočarjev in bajtarjev, kmečkega polproletariata in proletariata, ki je počasi že iskal zaposlitve v industriji, kar se odraža v kroniki: »Zdaj pa so posli jako dragi pa zraven še leni, neubogljivi ter nezanesljivi (zanimivo!) in črez eno leto ne ostane kdo zlepa pri isti hiši. Da, hlapecv sploh ni mogoče dobiti (danes tudi ne!); kočje so zvečine prodane, bajte podrte — tako je kmet navezan na drage ter razvajene delavce, od katerih razvajene delavce, od katerih je docela odvisen.

»Če ste pazljivo prebrali ta odlomek, ni treba nikakršnega komentiranja; takorekoč vsa socialna nasprotja in protislovja, tedanjega časa izpred šestdesetih let so zajeta v teh skopih besedah. Spomnili bi se samo na Tavčarjeve slike iz Loškega pogorja ali pa pretresljive opise pisatelja Plestenjaka, pa bi nam ta podoba vstala zaokrožena pred očmi. Pisec kronike zaključuje to poglavje, ki mu je dal naslov »Gospodarske razmere«, takole: »O gospodarskih razmerah bi se dalo še mnogo pisati, pa to bi nas vodilo predaleč in tako in enaka vprašanja se danes (ob pisanju kronike) dovolj razpravljajo v gospodarskih ter drugih listinah.«

A. PAVLOVEC

V tretji vitrini so pokazane Novice z dne 10. januarja 1849 in z dne 17. januarja istega leta, kjer je vest o pesnikovi bolezn in Prešernov popravek. Nadalje vidimo pesnikovo oporoko z dne 6. februarja 1849, mrliško matico kranjskega župnišča z vpisom pesnikove smrti in Novice z žalostno novico z dne 14. februarja 1849. V četrti vitrini je zapušinski akt, iz katerega točno razvidimo, kaj je pesnik ob smrti posedoval in katere knjige je imel v svoji knjižnici. Tu je tudi prošnja doktorja Rudolpha, iz leta 1849, ki je bil varuh Prešernovih otrok, nadalje zapisnik o konvokacijskem adiktu, Blasnikov obracun za Poezije iz l. 1853, »Geld-Journal« z zbirko prispevkov za nagrobnik in potrdila o izplačilu dediščine.

V naslednjih štirih vitrinah je prikazano prešernoslovje od prvih zapiskov v časopisu češkega muzeja iz l. 1832, preko Laibacher Zeitung z dne 15. marca l. 1851 in Letopisa Matice slovenske iz l. 1875, Klasja iz l. 1866, Penna, Levca, Zupana, Celestina, Askerca, Ilesiča, Merharja, Jelovškove, Gangla, Avgusta Zigona pa do Prijatelja, Pintarja, Ozvalda, Grafenauer-

preužitnine, katere mora mladi gospodar oprtati na svoje rame. Seve ko se kdo ženi, vidi cel svet v samih rožicah ter si zida zlate gradove v oblake; ko pa pozneje sprevidi, da si je naložil bremena, ki jih zmagovali ni v stanu, mine gospodarju pravo veselje do dela in varčevanja, pa začne po malem zapravljanju — in posestvo propada in leze čim dalje bolj pod pot. Tudi so bile gospodarske razmere nekaj vse drugačne kakor so danes.«

To je tudi vsa socialna kritika, če tako rečemo, ki je sicer resnična, niso pa navedeni globlji vzroki, temveč: »Včasih je dobival kmet dobre ter zanesljive posle po ceni, ki so kaj časa pri hiši ostali ter se privadili delu in domačih ljudi. Tudi je imel vsak večji posestnik svojo kočjo ter po eno ali dve bajti, torej doma dovolj delavnih moči in pa po ceni.« V teh nekaj vrsticah je zabrisana vsa tragedija kočarjev in bajtarjev, kmečkega polproletariata in proletariata, ki je počasi že iskal zaposlitve v industriji, kar se odraža v kroniki: »Zdaj pa so posli jako dragi pa zraven še leni, neubogljivi ter nezanesljivi (zanimivo!) in črez eno leto ne ostane kdo zlepa pri isti hiši. Da, hlapecv sploh ni mogoče dobiti (danes tudi ne!); kočje so zvečine prodane, bajte podrte — tako je kmet navezan na drage ter razvajene delavce, od katerih razvajene delavce, od katerih je docela odvisen.

»Če ste pazljivo prebrali ta odlomek, ni treba nikakršnega komentiranja; takorekoč vsa socialna nasprotja in protislovja, tedanjega časa izpred šestdesetih let so zajeta v teh skopih besedah. Spomnili bi se samo na Tavčarjeve slike iz Loškega pogorja ali pa pretresljive opise pisatelja Plestenjaka, pa bi nam ta podoba vstala zaokrožena pred očmi. Pisec kronike zaključuje to poglavje, ki mu je dal naslov »Gospodarske razmere«, takole: »O gospodarskih razmerah bi se dalo še mnogo pisati, pa to bi nas vodilo predaleč in tako in enaka vprašanja se danes (ob pisanju kronike) dovolj razpravljajo v gospodarskih ter drugih listinah.«

»Če ste pazljivo prebrali ta odlomek, ni treba nikakršnega komentiranja; takorekoč vsa socialna nasprotja in protislovja, tedanjega časa izpred šestdesetih let so zajeta v teh skopih besedah. Spomnili bi se samo na Tavčarjeve slike iz Loškega pogorja ali pa pretresljive opise pisatelja Plestenjaka, pa bi nam ta podoba vstala zaokrožena pred očmi. Pisec kronike zaključuje to poglavje, ki mu je dal naslov »Gospodarske razmere«, takole: »O gospodarskih razmerah bi se dalo še mnogo pisati, pa to bi nas vodilo predaleč in tako in enaka vprašanja se danes (ob pisanju kronike) dovolj razpravljajo v gospodarskih ter drugih listinah.«

»Če ste pazljivo prebrali ta odlomek, ni treba nikakršnega komentiranja; takorekoč vsa socialna nasprotja in protislovja, tedanjega časa izpred šestdesetih let so zajeta v teh skopih besedah. Spomnili bi se samo na Tavčarjeve slike iz Loškega pogorja ali pa pretresljive opise pisatelja Plestenjaka, pa bi nam ta podoba vstala zaokrožena pred očmi. Pisec kronike zaključuje to poglavje, ki mu je dal naslov »Gospodarske razmere«, takole: »O gospodarskih razmerah bi se dalo še mnogo pisati, pa to bi nas vodilo predaleč in tako in enaka vprašanja se danes (ob pisanju kronike) dovolj razpravljajo v gospodarskih ter drugih listinah.«

»Če ste pazljivo prebrali ta odlomek, ni treba nikakršnega komentiranja; takorekoč vsa socialna nasprotja in protislovja, tedanjega časa izpred šestdesetih let so zajeta v teh skopih besedah. Spomnili bi se samo na Tavčarjeve slike iz Loškega pogorja ali pa pretresljive opise pisatelja Plestenjaka, pa bi nam ta podoba vstala zaokrožena pred očmi. Pisec kronike zaključuje to poglavje, ki mu je dal naslov »Gospodarske razmere«, takole: »O gospodarskih razmerah bi se dalo še mnogo pisati, pa to bi nas vodilo predaleč in tako in enaka vprašanja se danes (ob pisanju kronike) dovolj razpravljajo v gospodarskih ter drugih listinah.«

»Če ste pazljivo prebrali ta odlomek, ni treba nikakršnega komentiranja; takorekoč vsa socialna nasprotja in protislovja, tedanjega časa izpred šestdesetih let so zajeta v teh skopih besedah. Spomnili bi se samo na Tavčarjeve slike iz Loškega pogorja ali pa pretresljive opise pisatelja Plestenjaka, pa bi nam ta podoba vstala zaokrožena pred očmi. Pisec kronike zaključuje to poglavje, ki mu je dal naslov »Gospodarske razmere«, takole: »O gospodarskih razmerah bi se dalo še mnogo pisati, pa to bi nas vodilo predaleč in tako in enaka vprašanja se danes (ob pisanju kronike) dovolj razpravljajo v gospodarskih ter drugih listinah.«

»Če ste pazljivo prebrali ta odlomek, ni treba nikakršnega komentiranja; takorekoč vsa socialna nasprotja in protislovja, tedanjega časa izpred šestdesetih let so zajeta v teh skopih besedah. Spomnili bi se samo na Tavčarjeve slike iz Loškega pogorja ali pa pretresljive opise pisatelja Plestenjaka, pa bi nam ta podoba vstala zaokrožena pred očmi. Pisec kronike zaključuje to poglavje, ki mu je dal naslov »Gospodarske razmere«, takole: »O gospodarskih razmerah bi se dalo še mnogo pisati, pa to bi nas vodilo predaleč in tako in enaka vprašanja se danes (ob pisanju kronike) dovolj razpravljajo v gospodarskih ter drugih listinah.«

»Če ste pazljivo prebrali ta odlomek, ni treba nikakršnega komentiranja; takorekoč vsa socialna nasprotja in protislovja, tedanjega časa izpred šestdesetih let so zajeta v teh skopih besedah. Spomnili bi se samo na Tavčarjeve slike iz Loškega pogorja ali pa pretresljive opise pisatelja Plestenjaka, pa bi nam ta podoba vstala zaokrožena pred očmi. Pisec kronike zaključuje to poglavje, ki mu je dal naslov »Gospodarske razmere«, takole: »O gospodarskih razmerah bi se dalo še mnogo pisati, pa to bi nas vodilo predaleč in tako in enaka vprašanja se danes (ob pisanju kronike) dovolj razpravljajo v gospodarskih ter drugih listinah.«

ve Poesion iz l. 1901, italijanski, esperantski in srbski prevod Poezij, slovenski prevodi Prešernovih nemških pesmi, bolgarski prevod Sonetnega venca in angleška priredba izbora Prešernovih pesmi Selections of poems. Tu je še 18 raznih tiskov in dve sliki Ane ter njene in Prešernove hčere Erneste Jelovšek, ki je živela do l. 1917.

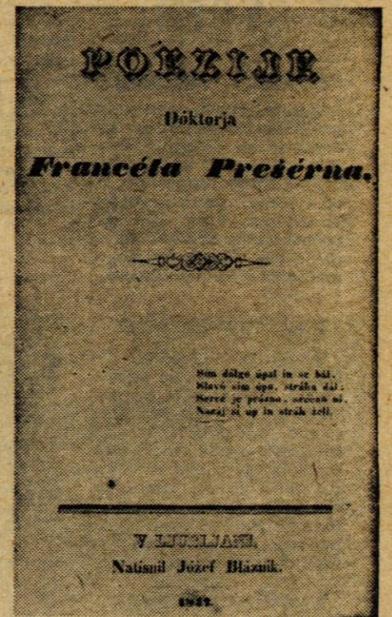
V trinajsti in štirinajsti vitrini bodo zagledali Prešernovi castilci najdragocenejše — rokopise njegovih čudovito lepih pesmi. Tu zremo Slovo od mladosti, Novo pisarijo, Ihr hörtet..., Pesem od zidanja cerkve na Smarni gori, Parisino, Glosio, Dem Andenken des Matthias Zhop, Jezike vse... An böser Wunde leidend, Krst pri Savici, Vso srečo ti želim, Pevcu, Romarsko, Zdravico ob novini 1844, Nebeško procesijo, Judovsko dekle in V spomin Andreja Smoleta.

V petnajsti vitrini vidimo ganljivo Pismo staršem, ki ga je napisal mladi Prešeren z Dunaja, nadalje pismo Copu in Kastelicu iz Celovca, fotokopijo Prešernovega pisma Čelakovskemu z dne 14. marca 1833; sledje se pisma Poklukarja, Bleiweisu in Blasniku iz let 1834, 1846 in 1847.

V zadnji, šestnajsti vitrini so razstavljene Poezije iz l. 1846 v treh oblikah; kot revizijski rokopis, kot tiskarski rokopis in kot v bel pergament vezana knjiga. Ta primer je pesnik daroval svojemu drugemu pisarju v Kranju, Primožu Sokliču. To potrjuje pripis Sokličeve vdove Katarine v knjigi. Soklič sam pa je podpisan na naslovnem listu.

Vseh rokopisov, knjig, listin in drugih eksponatov je v vitrinah 213 kosov.

Obiskovalca bi radi opozorili še na originalne slike. Tu je Goldensteinova upodobitev pesnika, ki jo je napravil po spominu l. 1850. Slika ni velika, meri le 20,5x25,7 cm in predstavlja pesnika v letih, tik pred odhodom v Kranj. Čudovite žive barve ne more prikazati nobena reprodukcija. Zato je pogled na ta original zares doživljiva. Slika je izdelana z oljnimi barvami na usnjeni podlagi. Slika je že skoro stoletje v lasti Ledčeve rodbine. Druga pomembna upodobitev pesnika

Naslovna stran Prešernovih Poezij

je Koželjeva. Tudi ta je narisal Prešerna po spominu in to šele l. 1862, morda po kaki prejšnji skici. Ni pa slika dovolj dokumentirana, vsaj tako ne kot Goldensteinova. Risba s svinčnikom, formata 33x45,5 cm, predstavlja ostarelega, zagrenjenega in zamišljenega pesnika.

Nadaljevanje prihodajci)

Naš roman

Lepenasto krinko in rdečkaste oči je predstavljal prepričljivo, ko da želi reči: »Poglejte in jaz ga rešujem za vas.« Franziska mu ni odgovorila, mirno je vstala, Patrick naj ugovarja, če hoče, toda Patrick mu ni ugovarjal, čudno, nenadoma ni več mali, črni hudič. V troje so sledili Kramerju, ki je odšel pred njimi, skozi steklena vrata, po hodniku v majhno jedilnico, kjer so spet zasliali rock and roll, toda zdaj le še kot oddaljeno ritmično topotanje. Zato je pa tukaj televizijski sprejemnik rohnel z reklamno oddajo milanskega večernega programa, v sobi, ki je bila prazna, če izvzamemo bradatega mladenciča, ki je bral knjigo in ga hrup očitno ni motil. Kramer je stopil k sprejemniku in ga zaprl. Bradac je dvignil pogled, vendar je molčal, pokimal je Patricku, Patrick pozna tod vsakogar, in ko da jo je priklicala tišina, je iz kuhinje poleg jedilnice stopila gostilničarka. »Večerjati želimo, Giovanna,« je rekel Kramer, »kaj imate danes?«

»Manzo bolito,« je rekla ženska, »rdečo solato, pa bel fižol.«

»Imaš ostrige, najprej?« je vprašal. Prikimala je.

A. A. BEG

»Parle t-il francaise?« je vprašala Franziska, obrnjena k Patricku, medtem ko se je Kramer z gostilničarko pogajal o večerji. »Je ne crois pas,« je odvrnil Patrick.

Nadaljevala je v francoščini. »Cemu mi poprej niste povedali, da je v Benetkah? Cemu le to, da ste ga videli? Cemu mi niste povedali, da z njim občujete? Da se vsak dan srečujeta?«

»Ker bi sicer ne šli z menoj,« je rekel Patrick. Govoril je brez poudarka, le ugotavljal je in nič več.

Molčala je in ga nemo gledala.

»Govorita mirno dalje v francoščini,« je v nemščini dejal Kramer, »niti besedice ne razumem.« Premolknil je pa nadaljeval: »Toda, če ste dami preveč povedali o meni, utegnete doživeti hudo nevsrečne posledice, O'Malley.«

»Ste slišali,« je vprašala Franziska. Brez obotavljanja se je obrnila h Kramerju. »Skoraj vse vem o vas, Kramer,« je rekla.

Patrick se je z obupno kretinjo dotaknil Franziskine roke. Kramer pa jo le pogledal. Čez nekaj sekund je dejal: »Škoda. Bili ste mi všeč.«

»Nekaj je narobe z menoj,« je rekla Franziska, »če sem všeč človeku vaše vrste.«

Prišla je gostilničarka s skledo ostrig, posedli so okrog mize, Franziska je sedla nasproti Luigi-ju, ki se je še vedno jezil. Kramer je sedel nasproti Patricku, vsi so bili v plaščih, z izjemo Luigija, ki ga ni nosil. V jedilnici je bilo pretoplo, obiskovali so jo le priložnostni gostje, prostor je bil vlažen in mrzel pa malce umazan. Počakali so, dokler Giovanna ni prinesla krožnike in majhne vilice za ostrige. Zašla sem v past, prav, da sedimo v plaščih, večerja bo tako le polovična, morda je tudi past polovična in se bom spet izmotala.« Odpirati jih morate z rokami,« je rekel Kramer. »Vidite, takole!« Iz skled je vzel eno črnih majhni hostrig in jih poka-

zal, kako se odpirajo, tako da se lahko z vilicami posname meso. Tudi roke je imel bele, prekrite z belkastimi dlačicami. Vzela je ostrigo, niti grčljaja ne bom zmogla.

Kramer je nenadoma postal, ko da se je nečesa domislil; z roko je segel prek mize in razgrnil Patrickov plašč. Patrick se je prestrašen zdrznil. Franziska je videla, da je danes pod plaščem nosil moder študentski suknjič športnega kroja, toda Kramer je bil hudo nagel, pograbil je enega od zlatih, lesketajočih se gumbov in ga krepko stisnil z dlanjjo.

»Kaj hočete,« je izustil Patrick. »Tako je izpustite!«

Luigi mu je hotel pomagati, segel je h Kramerjerji roki, toda Kramer ga je otresel s trzajem mišic. Najbrž je hudo močan. Kramer je dejal: »Ne igraj se, malček!« z naglo, blago, skoraj nežno kretinjo odtrgal gumb in ga položil zraven Franziskinega krožnika.

»Čisto zlato,« ji je rekel, »le pogledte ga, iz čistega zlata je, O'Malley mi je sam povedal pred nekaj dnevi. Pojasnil mi je, da postanejo medenastni gumbi prehitro neugledni.« Spet je pričel odpirati ostrige. »Takšen je pač,« je rekel, »sport ni gumbi iz težkega zlata.« Skakal je iz razpoloženja v razpoloženje. »Gumb vam podarim. Spominek na današnje večerjo. Saj menda soglašate O'Malley, ali mar ne?«

Franziska je pogledala bradatega mladenciča, ki pa ni ničesar opazil, porinila gumb k Patricku, ki je nem sedel pred krožnikom, plašč je imel še vedno odpet in Franziska je strmela v odtrgan emiti študentskega jopiča, kjer je bil nekoč gumb.

Zaklad pod Blegošem

V revni koči pod Blegošem je živel oglar, ki je imel tri sinove. Ker je bila doma revščina, so vsi trije bratje odšli po svetu, da obogateli in na stare dni brezskrbno živeli v očetovi koči.

Prvi je zapustil dom in se napotil v svet najstarejši brat, ki je bil plah ko zajec; zato mu je oča pred odhodom dejal:

»Pogumen bodi, pa se ne boš pogubil!«

Sin je pokimal, objel očeta in odšel. Pot ga je vodila skozi blegoške hoste. A še preden je dosegel vrh Blegoša, je v gozdu srečal škrate, ki je vokal, da ne more oditi sam domov, ker ga je strah pred volkom.

Sin je pokimal, objel očeta in brata ter odšel. Pot ga je vodila skozi blegoške hoste. A ko je spešil navkreber, je pod vrhom Blegoša srečal gozdnega škrate, ki je jokal, da ne more oditi sam domov, ker ga je strah pred volkom.

»Če me odneseš po poti, ki ti jo bom kazal, te bom doma bogato nagradil,« je gozdni škrate obljubil drugemu bratu.

Drugi brat je dvignil pedenj možička na rame in ga nosil in nosil, dokler nista prispela do globokega brezna, ki se mu ni videlo dna.

»Oj drugi brat, zdaj pa z menoj vred skoči v prepad, kajti na njegovem dnu je moj grad!« je rekel škrate. »Tamkaj te bom obdaril, da boš bogat do konca svojih živih dni.«

Drugi brat pa se je ustrašil globočine, zato je pedenj možička vrgel v prepad, sam pa je odšel dalje. Še danes pa nihče ne ve, kam je zašel in kje je preminil, ker se nikoli več ni vrnil v očetovo kočjo.

Nazadnje je šel na pot še tretji brat, ki je bil molčeč in skromen človek, pogumen pa tako, da se ni bal ne volka ne medveda. Pred odhodom je objel starega očeta, in del:

»Oj, oče, če bom v tujem svetu zabogatel, se bom vrnil domov pod vaš krov in bova srečno živela.«

»Le pojdi sinko in zdrav se vrni!« se je oče poslovil od njega.

Tudi tretji brat je v blegoških hostah srečal pedenj možička, ki je vokal, da se ne upa oditi sam domov, ker se boji medveda.

Tretji brat je pobral pedenj možička s tal in ga na rokah odnesel do globokega brezna, kjer ga je gozdni škrate zaustavil in dejal:

»Če skočiš z menoj vred v prepad, kjer na njegovi dnjači stoji moj grad, te bom bogato nagradil.«

Tretji brat, ki je bil pogumnega srca, si je mislil: Če se pedenj možiček ne boji, da bi se ubil, se tudi jaz ne bom ubil. — In se je pognal v brezno.

A glejte! Namesto da bi zgrmel v globino, je lahek ko peresce lahno, lahno plaval po zraku, dokler ni pristal na dnu prepada, kjer je gozdni škrate zares imel svoj grad, ki ni imel ne oken ne vrat... Zdaj mu je pedenj možiček velel:

»Vzemi brezovo metlo in pometi stezico okrog gradu!«

Tretji brat je storil, kar mu je ukazal gozdni škrate. Ko pa je vse smeti pometel na kup, mu je škrate dejal, naj smeti pobere v klobuk. »To smetje ti darujem, ker si me prinesel domov!« je končal škrate in zabrlizgal na prste, da je priklical ogromnega orla, ki je ponesel tretjega brata iz prepada.

»Slabo plačilo je to,« je domov grede go-drnjal tretji brat. »Oče se mi bo smejal, ker sem v tujem svetu prisluzil zvrhan klobuk peska in smeti.«

Doma pa je stari oča zatarnal:

»Lé kje si, sinko, hodil tako dolgo, da te ni in ni bilo domov?«

»Saj sem bil z doma komaj en dan,« je odgovoril tretji brat, ki ni vedel, da je minilo že sedem let, odkar je zapustil domači svet. In še je povedal očetu, kot je hodil in kaj je delal v podzemskem svetu. »Tole mi je pa gozdni škrate daroval,« je končal pripovedovanje in iz-tresel iz klobuka na mizo pesek in smeti. A kako se je začudil! ko je videl, da je iz klobuka iztresel samo zlato!

Tako je tretji brat v podzemskem svetu zabogatel. In dokler je živel, je bil bogat ko medved kosmat...

LOJZE ZUPANC

Otroci v svetu

OTROK — VELIKAN

V mestu Dardu, v sovjetski republiki Azerbejdžanu živi dvanajstletni deček, ki je težak več kot 150 kg. Njegovo ime je Tofek Mahmedov. Ze od svojega rojstva je »otroški velikan«. Tofek ima višino odraslega človeka. Močan pa je tako, da premaga najmočnejše ljudi tega kraja.

PREPARATOR PTIC

Trinajstletna Japonka Le-ita Pakima iz Tokija je znana kot velik mojster prepariranja ptic. Ze tri leta tako vestno polni ptice s travo, da se ji čudijo celo mnogi izkušeni mojstri v tem delu. Le-ita je napravila kolekcijo, okoli 60 raznih ptic, med katerimi so nekatere tako majhne, da lahko stojijo v škatlici za vžigalice.

VEVERICA JE NJEN NAJBOLJSI PRIJATELJ

Enajstletna Palma Taimg iz ameriškega mesteca Fray-ton ima majhno veverico. Našla jo je v gozdu, ko je bila še mladič. Nahranila jo je z mlekom s pomočjo male cevke. Osem tednov je bilo potrebno, da si je veverica opomogla. Sedaj se je tako navadila na Palmo, da je menda ne misli več zapustiti.

Naša telesna višina

Ko se otrok rodi, ni daljši kot pol metra in seže odraslemu človeku komaj do kolena. V prvih 20 letih se človekova višina poveča za več kot trikrat in doseže približno velikost 170 centimetrov. Potem človek raste še naprej, toda veliko počasneje. Šele v 40. letu ima popolno višino in tedaj rast preneha.

Potem se prične zmanjševati: vsakih deset let za en centimeter. To zmanjševanje nastaja v glavnem zaradi sušenja hrustanca v sklepih in hrbtnici. Torej med kostmi sklepov in členi hrbtnice so plošče hrustanca, ki ublažijo trenje med hojo in premikanjem nasploh. Po 40. letu se hrustanec začne postopoma

sušiti, kosti se zaradi tega približujejo in zato se višina zmanjšuje. Res pa je tudi, da se lahko včasih človekova višina tudi poveča. Ko bolnik po daljši boleznici zopet vstane, »zraste«, ker hrustanec ni bil pod pritiskom vretenca in zato raste. To je podobno kavču, ki ima nove vzmeti in bo tako višji, dok-

ler se vzmeti pod pritiskom ne bodo skrčile. Tako se bo tudi hrustanec človeka, ki je ozdravel, kmalu sesedel pod telesno težo. Iz istega razloga smo vsako jutro nekoliko višji kot prejšnji večer in se čez dan zopet zmanjšamo.

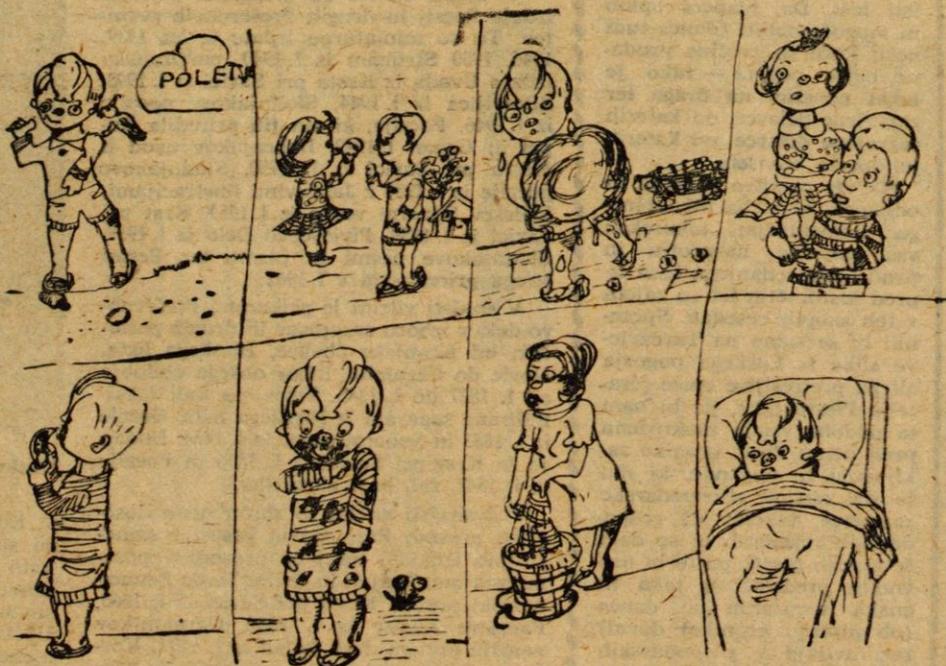
Moja šola

Osnovna šola »Tone Cufar« na Jesenicah je v novem poslopju. Nam pripada ena polovica stavbe, druga pa osnovni šoli »Prežihov Voranc«. Malo čudno je, da sta v eni stavbi kar dve osnovni šoli. To je zato, ker je učenec za eno šolo preveč, saj nas je na obeh šolah blizu 2000.

Stavba je zelo lepa, učilnice so svetle in moderno opremljene. Imamo tudi veliko telovadnico, poletno šolsko telovadnišče in v neposredni bližini odprto kopalnišče. Tu sem najraje, ker je plavanje moj najljubši šport.

Ker je učni program sedmega razreda zelo obsežen in zahteven, v prvem polletju tega šolskega leta nismo dosegli zadovoljivih uspehov. Odličnih v razredu sploh nimamo. Prav dobri so bili štirje, dobrih je bilo deset, štirje so bili zadostni in kar dvanajst nezadostnih. Sklenili smo, da se bomo v drugem polletju bolje učili in s tem pokazali profesorjem, da smo jim hvaležni in da se lahko učimo, če hočemo.

Dušica Ulaga,
Jesenice

POLETJE — Narisala 10-letna Mirna Pavlovec, osnovna šola Škofja Loka

Pridi črni brat

Piše Amerikanka Shirley Clarke

Težko je danes govoriti o Ameriki, ne da bi govorili o Martinu Luthru Kingu in o desetih odstotkih prebivalstva Združenih držav, ki zaradi črne barve svoje kože še vedno niso našli prostora pod demokratičnim ameriškim soncem. »Črnska revolucija«, kot ji pravijo, je bila nujnost. Nujnost sveta, v katerem je padel od strela borec za pravice človeka (tudi črnega) John F. Kennedy, v katerem je imenovane vodje črnega gibanja Martina L. Kinga kot kandidata za letošnjo Nobelovo nagrado za mir dvignilo mnogo ogorčenih glasov... in v katerem si je film le redko upal pogledati črnemu problemu v obraz. Med redke ustvarjalce, ki so z objektivno kamero skušali ujeti konček resnice o ameriškem črncu, se je zdaj uvrstila režiserka iz neodvisne newyorške skupine Charley Clarke, znana po uspelem filmu »Zveza« (The Connection), s katerim je imela tudi precejšnje cenzurne težave. Svojemu noemu filmu je dala naslov »Hladni svet« (The Cool World), zapisali pa so tudi nekaj njenih misli o njem. Ker so iskrene in pogumne, vam jih nekaj posredujemo.

CRNI GETO

Harlem, ZDA, leži na sami konici otoka Manhattan in kar neverjetno se zdi, da se Peta avenija, ena najelegantnejših in najlepših stanovanjskih in trgovskih avenij na svetu, res končuje v najbolj umazani newyorški četrti. Peta avenija med 115. in 120. cesto, med avenijama Lenox in Madison (prav tu je strogi center harlemske geta) je prizorišče »Hladnega sveta«, tu smo posneli naš film.

V Združenih državah so črnki geti na Severu v mnogočem bolj vznemirljivi kot tisti na Jugu, zakaj že samo dejstvo, da obstojajo, izpričuje žalostno resnico, da črnci, na severu in na jugu, na vzhodu in na zahodu nima socialnega ne ekonomskega ne psihološkega položaja v ameriškem »dobrem življenju«. Zanj ni mesta, kamor bi se lahko zatekel, in ne mesta, kjer bi se lahko dvignil. Slavna ameriška »topilnica ras« ni zanj, ker je črn.

Za mladega fanta ali dekletko, ki se skuša dvigniti v tem getu, je edini odgovor, »igrati hladno, predrzno igro«. Življenje ulice je njegov ali njen način življenja. Ideali in vrednote ulice so njihovi ideali in vrednote — in junaki ulice so »hladni«. Če si »hladen«, ne jemlješ nikomur in si dobiš, kar moreš. Tvoji junaki so najbolj »hladni« od vseh: spretni gangsterji, »mački«, ki imajo denar in spoštovanje ulice, pa čeprav to spoštovanje izvira iz strahu. Ti so se iz življenja naučili, da zanje ni »dobrega življenja« belih ljudi.

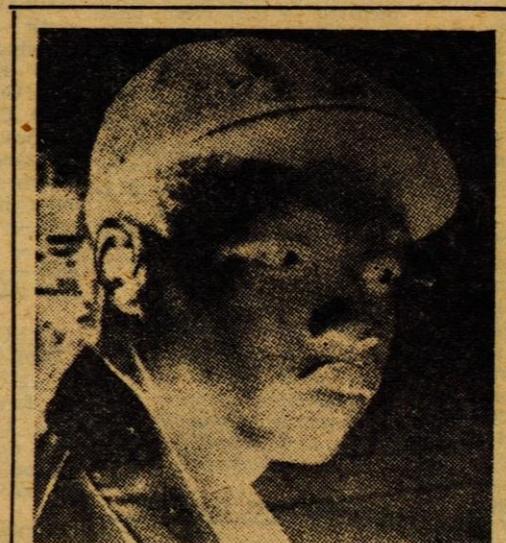
Da bi se »prebili«, morajo »ljudi« premagati — kifeljce in bele gospodarje iz mesta, pravzaprav ves beli svet, ki je vse od njihovega rojstva prepričan, da iz njih ne more biti drugega, kot lopovi in gangsterji. Kot pravi eden od fantov v filmu: »Če ravnajo z menoj, kot da sem govno, potem to tudi bom.«

PRAVICA, BITI ČLOVEK

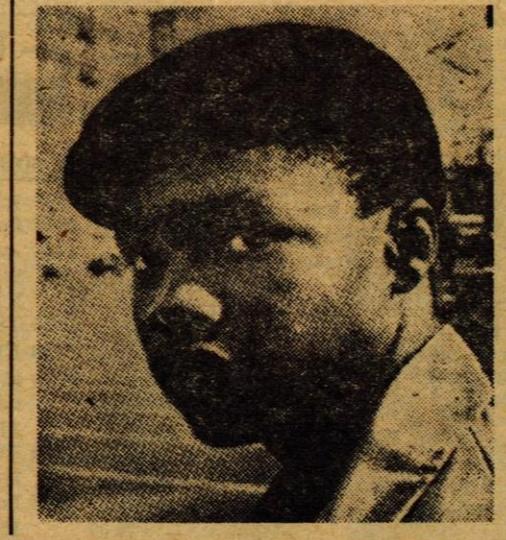
Vse to sem napisala, ker se ob tem zavedam, da je črno ljudstvo po vsem svetu in končno tudi v Ameriki danes na pohodu. Svobodo hočejo, ne samo ekonomsko svobodo, ampak še bolj važno socialno in psihološko svobodo — pravico, biti človek med drugimi ljudmi. V tem vzdušju je nastal moj film — in v prepričanju, da se bomo mi »beli«, če bomo spoznali, kakšno je življenje črnca v ameriškem getu. pridružili na-

šim črnim ameriškim rojakom in ustvarili resnično bratstvo. Predolgo že smo krivi strašnega zločina. Moj film kaže posledice nekaterih od teh zločinov. Napravljen je bil v upanju, da bomo ustavili te zločine takoj zdaj — ne v neki daljni bodočnosti, ampak zdaj.

V filmih skoro da ni bilo poskusov, realistično obravnavati črnca. Hollywood je vedno prikazoval črnce v nekakšnih fantazijah, kot »Kočica v oblakih« ali »Zeleni pašniki« — stalno si prizadevajoč, da bi ohranil sliko črncev kakršne bi hotel imeti: »srečne pojoče otroke«.

Kdaj boš videl svojo pravo podobo v filmu, črni Američan?

Snemanje »Hladnega sveta« je bilo zaradi tega in mnogih drugih vzrokov zelo težko. Kot črnki pisatelj in igralec se je moj soavtor Carl Lee zavedal odpora producentov do snemanja filmov o črnih. Njihov odgovor je, da »filmi o črnih niso komercialni«. Nihče ne bo hodil v kino, da bi gledal dva črnca, kako se poljubujeta.«

V »Hladnem svetu« obravnava črnca kot človeška bitja, kot ljudi, v katerih se zrcali njihovo poreklo in njihovo okolje. Pokazala sva, kako pritisk vsiljene segregacije (prisiljeni so, da živijo ločeno od svojih belih ameriških rojakov) izkazuje življenje skupine mladih fantov, ki na pragu moškosti odkrijejo, da je njihova edina možnost — geto in tisto, kar življenje v getu nudi. To pripelje do njihovega dokončnega zloma kot otrok in kot potencialnih mož, ki bi bili zmorni odigrati konstruktivno vlogo v družbi.

PRVI V HARLEMU

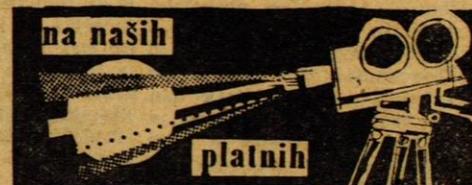
Harlem je delček Amerike, ki ga po imenu pozna ves svet. Zato se sliši neverjetno, da je najin film prvi, ki je bil kdajkoli posnet tam! In vendar je res.

(»Hladni svet« sta Clarke in Lee s snemalcem Bairdom Bryantom posnela z razmeroma skromnimi sredstvi neodvisnega producenta Wisemana v dveh letih. Glavni igralci v filmu so skupina nadarjenih črnih fantičev iz Harlema, ki so bili tudi važen vir scenaristu Leeju. Zaradi dela z amaterji je bilo v filmu mnogo tudi improvizacije, ki je sploh značilna za newyorško skupino. Mimogrede: tudi njen najuglednejši predstavnik John Cassavettes je s svojim prvim filmom »Sence« segel v ameriško rasni problem — življenje Puertoričanov!)

Moj novi film je bil končan pred nekaj meseci, v zadnjih mesecih pa se je v naši deželi marsikaj zgodilo. Mogoče bo tudi naš film še pospešil ta proces. Upamo tako.

Neka revija je pred kratkim objavila članek »Sto najbogatejših ameriških črncev«. Bili so zdravniki, odrski ljudje in lastniki pogrebništvov — in še mnogi drugi, ki skušajo uspeti v poslovnem svetu. Mogoče pet ali deset tisoč črncev v Združenih državah res najde pot iz bede; toda mi smo mislili na ostalih petnajst milijonov.

Mislím, da bi se črnki morali poročiti z našimi sestrami in brati in z našimi materami; odgovor na tako imenovano črnsko vprašanje v Združenih državah je popolna integracija na vseh ravneh. Ne verjamem, da bi zadostoval ekonomski preobrat k boljšim službam za črnce in k spodobnemu ravnanju z njimi v hotelih. Priti mora do popolne psihološke in socialne osvoboditve.

»ZASEBNO ŽIVLJENJE« francoskega režiserja Louisa Mallea (Ljubimca) je zgodba o hitrem vzponu in življenju sodobne filmse zvezdnice, v katerem ni mesta za takoimenovano zasebno življenje. Samo sebe je zaigrala Brigitte Bardot, ob njej pa je med drugimi nastopil tudi Marcello Mastroianni.

»ALI SO SE ANGELČKI?« je naslov prikupne in duhovite švedske barvne komedije o mladi ljubezni, ki vedno zmaga. Igrata Christine Schollin in Jarl Kulle.

»GÖRINGOV SOLSKI PRIJATELJ« je Heinz Rühmann, pošten nemški človek, ki niti v Hitlerjevi niti v povojni Nemčiji ne najde lahko svojega prostora pod soncem. V tej družbeni drami Roberta Siodmaka igrajo še Lonny von Friedel, Ernst Schröder in Mario Adorf.

Slika iz filma »Zasebno življenje«

RADIJSKI

SPORED

VELJA OD 15. DO 21. FEBRUARJA

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.15, 6., 7., 8., 10., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30. Ob nedeljah pa ob 6.05, 7., 9., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30

SOBOTA — 15. februarja

8.05 Vedre melodije za konec tedna — 8.55 Radijska šola — nižjo stopnjo — 9.25 Zimsko veselje — 9.45 Solistična zab. glasba — 10.15 V ritmu polke in valčka — 10.35 Zbor Robert Wagner poje najlepše pesmi o morju — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Radijska kmečka univerza — 12.25 Od tod in onod — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Poje moški zbor »Zarja« iz Trbovelj — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Recitali znamenitih pevcev — 18.45 Novo v znanosti — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Dvajset minut priljubljenih popevk — 20.20 Usodni Toledo — 21.00 Sobotni ples — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Prijeten konec tedna

DRUGI PROGRAM

19.05 Iz opernega sveta — 20.15 Harmonika in kitara — 20.45 Glasbeni večeri — 22.10 Zaplešimo v sobotno noč

NEDELJA — 16. februarja

6.00 Dobro jutro — 6.30 Napotki za turiste — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.46 Majhen koncert — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I. — 10.00 Se pomnite, tovariši — 10.30 Prenos zabavno-glasbene matinee iz Kranja — 11.30 Nedeljska reportaža — 11.50 Godala v ritmu — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. — 13.10 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Za našo vas — 13.50 Koncert pri vas doma — 14.10 Nekaj melodij — nekaj ritmov — 15.05 Nedeljski mozaik zabavne glasbe — 16.00 Humoreska tega tedna — 16.20 Domače melodije in napevi za prijetno nedeljsko popoldne — 16.45 Zabavna glasba — 17.05 Hammond orgle — 17.15 Radijska igra — 18.20 Glasba iz znamenitih oper — 19.05 Glasbene raz-

glednice — 20.00 Izberite svojo popevko — 21.00 Skladatelji v spominu svojih sodobnikov — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Iz sodobne vzhodnonemške, romunske in češke glasbe

DRUGI PROGRAM

12.00 Nedeljski koncert ob dvanajstih — 13.10 Znameniti pevci v priljubljenih operah — 14.00 Melodije iz filmov in glasbenih revij — 14.30 Miniaturna portreta iz Amerike — 15.05 Iz znamenitih baletov — 19.05 Simfonijska v C-duru — 19.48 Plesna orkestra bolgarskega in madžarskega radia — 20.14 »Rudo poema« — 20.45 Divertimento — 21.00 V nedeljo zvečer — 22.10 Jugoslovanska komorna soareja

PONEDELJEK — 17. febr.

8.05 Slovenske narodne pesmi poje oktet bratov Pirnat — 8.25 Veliki zabavni orkestri tega tedna — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Pojeta Nada Vidmar in Mirko Brajnik — 10.15 Pianista Vandrović in Axolred — 10.35 Naš podlistek — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Zvočni mozaik — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.45 S knjižnega trga — 17.05 Glasbena krizanka — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Zabavni kaleidoskop — 18.45 Svet tehnike — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Koncert mladih glasbenih umetnikov — 21.35 Komorna medigra — 22.10 Popevke za vas — 23.05 Literarni nokturmo — 23.15 Nočni akordi

DRUGI PROGRAM

19.05 Začetni tečaj angleščine — 19.20 Figarova svatba — 20.10 Zvočni portret ansambla Terry Saydor — 20.45 Violinske skladbe — 21.00 Za oddih in za zabavo

TOREK — 18. februarja

8.05 Vrtljak zabavnih zvokov — 8.35 Nekaj domačih v zasedbi harmonike, kitare in basa — 8.55 Radijska šola za

srednjo stopnjo — 9.25 Majhni instrumentalni ansambli — 9.45 Pesmi Marijana Lipovška — 10.15 Helmut Zacharias s svojim orkestrom — 10.40 Opera »Lohengrin« — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Radijska kmečka univerza — 12.25 Domače pesmi in napevi za prijetno popoldne — 13.30 Iberia — simfonična suita — 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo — 14.35 Poslušajte harmonikarski zbor »Svobode« iz Šentvida — 15.15 Zabavna glasba — 15.30 V terek na svidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Dunajske melodije — 18.25 Plesni orkester RTV Ljubljana in njegovi solisti — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Mariborski komorni zbor poje — 20.20 Radijska igra — 21.11 Med našimi novimi glasbenimi posnetki — 22.10 Melodije za lahko noč — 22.15 Glasbena medigra — 23.05 Skupni program JRT — 23.05

DRUGI PROGRAM

19.05 Tečaj makedonskega jezika — 19.20 Plesne miniaturre — 19.30 Veliki pianisti — 20.00 Po svetu jazza — 20.45 S koncerta Akademije za glasbo v Ljubljani — 21.10 Radi bi vas zabavali

SREDA — 19. februarja

8.05 Jutranji divertimento — 8.55 Pisani svet pravljic in zgodb — 9.25 Za prijetno razvedrilo — 10.15 Narodna glasba iz Afrike — 10.45 Clovek in zdravje — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domači napevi za prijetno popoldne — 13.30 Ritmi in melodije — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — 14.35 Poljske, bolgarske in sovjetske popevke — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Pomnoženi Komorni zbor RTV Ljubljana — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Ciklus Chopinovih skladb — 17.42 Iz fonoteke Radia Koper — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Mojstri orkestrske igre — 18.45 Ljudski parlament — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Simfonična pesnitev — 20.30 Plesni orkestri Conniff, Gleason in Marty Gold — 21.05 Skupni program JRT — 22.10 Zvoki ob kaminu — 23.05 Literarni nokturmo — 23.15 Popevke današnjih dni

DRUGI PROGRAM

19.05 Tečaj ruskega jezika — 19.20 Vloga zborov v evropski glasbeni kulturi — 19.53 Iz klavirskih del — 20.10 Zvoki ob kaminu — 20.45 Andante za godala — 20.55 Mednarodna radijska in televizijska univerza — 21.10 Moderni plesni ritmi

ČETRTEK — 20. februarja

8.05 Z opernih in koncertnih odrov — 8.55 Radijska šola za višjo stopnjo — 9.25 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe, orkestri in ansambli — 10.15 Pihalna godba Walter Schacht — 10.30 Pet minut za novo pesmico — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Izbrali smo za vas — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Dešet minut s kvintetom Jožeta Kampiča — 17.15 Turistična oddaja — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Na obisku v vzhodno-nemškem radiu — 18.45 Kulturna kronika — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Madžarski napevi — 21.00 Literarni večer — 21.40 Prva suita iz baleta »Zlata ribica« — 22.10 Glasbena medigra — 22.15 Skupni program JRT — 23.05 Godala v noči — 23.20 Skupni program JRT

DRUGI PROGRAM

19.05 Tečaj hrvaško-srbskega jezika — 19.20 Koncertantna fantazija — 19.38 Trio opus v g-duru — 20.10 Zlodjev denar — 20.45 Škotska rapsodija — 21.00 Melodije po pošti

PETEK — 21. februarja

8.05 Veliki valčki in operetne uverture — 8.35 Slovenske narodne — 8.55 Pionirski

tednik — 9.25 Divertimento in suita — 10.15 Odlomek iz opere »Madame Butterfly« — 10.35 Novost na knjižni polici — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Zvoki za prijetno popoldne — 13.30 Naši in tuji instrumentalni solisti — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 14.35 Domače viže v instrumentalnih izvedbah — 15.15 Napotki za turiste — 15.20 Zabavna glasba — 15.45 Jezikovni pogovori — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Petkovo glasbeno popoldne pri skladatelju Josephu Haydnu — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Pesmi borbe in dela — 18.30 Pripovedujejo nam — 18.45 Iz naših kolektivov — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Popevke iz Sofije — 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled — 20.30 Iz slovenske violinske glasbe — 20.51 Lepe melodije — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Italijanska pevka Milva — 23.30 Skupni program JRT

DRUGI PROGRAM

19.05 Nadaljevalni tečaj iz angleščine — 19.20 Pogovori s kitaro — 19.50 Simfonična suita »Florida« — 20.45 Srečanje s pevko Radmilo Karaklajič — 20.55 Panorama jugoslovanske lirike — 21.10 Glasbena medigra — 21.15 Listi iz glasbenega koledarja

TELEVIZIJA

JTV

20.00 TV dnevnik
RTV Zagreb
20.45 Tisoč in ena strast — TV drama
21.45 Mali komorni koncert RTV Ljubljana
22.15 Poročila

● PONEDELJEK — 17. feb.

RTV Ljubljana
10.40 Šolska ura
15.20 Ponovitev šolske ure
17.30 Angleščina na TV
RTV Zagreb
18.00 Šolska oddaja
RTV Ljubljana
18.30 Poročila
18.35 Lutkovna zgodba za otroke
19.00 TV obzornik
JTV
19.30 Tedenski športni pregled
20.00 TV dnevnik
RTV Zagreb
20.30 Celovečerni film Evrovizija
22.00 Prenos proslave ob 450-letnici rojstva Galilea
RTV Ljubljana
22.45 Poročila

● TOREK — 18. februarja

NI SPOREDAI

● SOBOTA — 15. februarja

RTV Zagreb
18.00 Poročila
18.05 »Mlin na veter« — mladinska igra
RTV Ljubljana
19.00 TV obzornik
19.20 Ekspedicija
19.50 Kaj bo prihodnji teden na sporedu
JTV
20.00 TV dnevnik
RTV Ljubljana
20.30 Propagandna oddaja
RTV Beograd
20.45 Ogledalo državljanja Pokornega — humoristična oddaja
RTV Ljubljana
21.45 Serijski film
22.15 Poročila

● NEDELJA — 16. februarja

RTV Zagreb
11.00 Kmetijska oddaja Športno popoldne
RTV Ljubljana
18.30 Denis-pokora (zabavni film za otroke)
RTV Ljubljana
19.00 Sportna poročila
19.10 Serijski film Laramie

● SREDA — 19. februarja

RTV Ljubljana
17.30 Ruščina na TV
18.00 Poročila
18.05 Slikanica za najmlajše RTV Beograd
18.20 Na črko, na črko RTV Ljubljana
19.00 TV obzornik in kulturna panorama
19.25 S kamero po svetu
19.50 TV pošta JTV
20.00 TV dnevnik RTV Ljubljana
20.45 Večer z Bojanom Adamičem
21.45 Zgodba o dr. Kildareju
22.35 Poročila

● ČETRTEK — 20. februarja

RTV Zagreb
10.00 TV v šoli RTV Ljubljana
17.30 Angleščina na TV RTV Zagreb
18.00 Poročila
18.05 Spored Menda Mendoviča RTV Ljubljana
19.00 TV obzornik RTV Beograd
19.30 Kakor vam drago — glasbena oddaja JTV
20.00 TV dnevnik RTV Zagreb
20.30 Ne moreš vsega imeti — TV drama
21.30 Poročila

● PETEK — 21. februarja

RTV Ljubljana
17.30 Ruščina na TV
18.00 Poročila
18.05 TV filmski klub
18.30 Živčne bolezni
18.50 Jože Kampač — glasbeni kotiček
19.00 TV obzornik RTV Zagreb
19.30 Kantata o kavi JTV
20.00 TV dnevnik RTV Beograd
20.30 Propagandna oddaja RTV Zagreb
20.45 Ekran na ekranu RTV Ljubljana
21.45 Slovenski pesniki
22.15 Poročila

gledališče

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE V KRANJU

NEDELJA, 16. februarja ob 10. uri URA PRAVLJIC — 17. program

ČETRTEK — 20. februarja Vilhar: DRUGA VELIKA BESEDA ob 17. uri za dijake in ob 20. uri za IZVEN — gostovanje na Jesenicah

PETEK — 21. februarja Lorca: DOM BERNARDE ALBE ob 17. in 19.30 za IZVEN — gostuje gledališče »Tone Cufar« z Jesenic

K I N O

Kranj »CENTER«

15. februarja amer. barvni CS film ENAJST VETERANOV ob 18. in 20.30, premiera francoskega barvnega VV filma ZASEBNO ŽIVLJENJE ob 23. uri
16. februarja špan.-italijanski barvni CS film KRVAVI KAPETAN ob 14., 16., 18. in 20. uri
17. februarja franc. barvni VV film ZASEBNO ŽIVLJENJE ob 16., 18. in 20. uri
18. februarja franc. barvni VV film ZASEBNO ŽIVLJENJE ob 16., 18. in 20. uri
19. februarja franc. barvni VV film ZASEBNO ŽIVLJENJE ob 16., 18. in 20. uri

Kranj »STORŽIČ«

15. februarja špan.-italijanski barvni CS film KRVAVI KAPETAN ob 16. in 20. uri, ameriški barvni film NJENA EDINA LJUBEZEN ob 18. uri, premiera švedskega barvnega filma ALI SO SE ANGELČKI ob 22. uri
16. februarja špan.-italijanski barvni CS film KRVAVI KAPETAN ob 10. uri, ameriški barvni CS film ENAJST VETERANOV ob 15.30 in 20. uri, ameriški barvni film NJENA EDINA LJUBEZEN ob 18. uri
17. februarja špan.-italijanski barvni CS film KRVAVI KAPETAN ob 16. uri, ameriški barvni film NJENA EDINA LJUBEZEN ob 18. uri, ameriški barvni CS film ENAJST VETERANOV ob 20. uri
18. februarja premiera nem. filma GORINGOV ŠOLSKI PRIJATELJ ob 16., 18. in 20. uri

Stražišče »SVOBODA«

15. februarja amer. barvni film NJENA EDINA LJUBEZEN ob 20. uri
16. februarja franc. barvni VV film ZASEBNO ŽIVLJENJE ob 14. in 20.20, ameriški barvni film NJENA EDINA LJUBEZEN ob 16. uri, ameriški barvni CS film ENAJST VETERANOV ob 18. uri
19. februarja švedski barvni film ALI SO SE ANGELČKI ob 19. uri

Cerkije »KRVAVEC«

15. februarja amer. barvni CS film ALAMO I. del ob 19.30
16. februarja amer. barvni CS film ALAMO I. del ob 15. in 17. uri
Naklo
16. februarja amer. barvni CS film PEKLENI KLUB ob 16. in 19. uri

Jesenice »RADIO«

15. do 16. februarja ameriški barvni CS film PLAMTECA ZVEZDA
17. februarja amer. barvni CS film DIRKA ZA SONCEM
18. do 19. februarja ameriški CS film OSAMLJENI SO HRABRI
20. do 21. februarja nemški film DOKAZITE ALIBI

Jesenice »PLAVZ«

15. do 16. februarja ameriški film OSAMLJENI SO HRABRI
17. do 18. februarja ameriški barvni CS film PLAMTECA ZVEZDA
20. do 21. februarja angleški barvni VV film POGON
Zirovnica
16. februarja amer. barvni VV film CLOVEK, KI JE UBIL LIBERTY VALANCE
19. februarja amer. barvni CS film PLAMTECA ZVEZDA
Dovje
15. februarja amer. barvni VV film CLOVEK, KI JE UBIL LIBERTY VALANCE
16. februarja angleški barvni VV film UPORNIK
20. februarja amer. barvni CS film PLAMTECA ZVEZDA

Koroška Bela

15. februarja angleški barvni film POGON
16. februarja avstr.-nemški barvni film PESEM O PISANEM BALONU
17. februarja ameriški CS film OSAMLJENI SO HRABRI
Kranjska gora
14. do 15. februarja avstr.-nemški barvni film PESEM O PISANEM BALONU
16. februarja angleški barvni VV film POGON
20. februarja ameriški CS film OSAMLJENI SO HRABRI

Ljubno

15. februarja ameriški film NAJLJUBSI UCENEC ob 19.30

16. februarja ameriški film NAJLJUBSI UCENEC ob 17. uri

Duplica

15. februarja ital.-francoski barvni CS film AVANTURE ZIMSKIH PRAZNIKOV ob 19. uri
16. februarja ital. francoski barvni CS film AVANTURE ZIMSKIH PRAZNIKOV ob 15., 17. in 19. uri
16. februarja sovjetski film NEPOSLANO PISMO, mladinska predstava ob 10. uri
19. februarja sovjetski film PASTIR KOSTJA ob 17. uri
20. februarja sovjetski film PASTIR KOSTJA ob 19. uri
Radovljica
15. februarja amer. barvni film TOPOVI IZ NAVARONA ob 19.30

15. februarja ital. film ITALIJANKE IN LJUBEZEN ob 17.30

16. februarja amer. barvni film TOPOVI IZ NAVARONA ob 15. in 19.30
16. februarja ital. film ITALIJANKE IN LJUBEZEN ob 17.30
16. februarja ital. zgodovinski barvni CS film TEROR BARBAROV ob 10. uri dopoldne
18. februarja egip. film ALZIRKA DZAMILA ob 19.30
19. februarja egip. film ALZIRKA DZAMILA ob 17.30 in 20. uri
20. februarja amer. barvni film PONOCNA ČIPKA ob 20. uri
21. februarja sovjetski zabavni film VLLAK PELJE NA VZHOD ob 20. uri

Ex libris

Obiskal sem tovarišico DAGMAR NOVACEK, lastnico obsežne zbirke ex librisov.

Že ko sem stopil skozi večna vrata, se mi je zdelo, da sem odkril nekaj novega, norda nov svet v malem, saj me je vse okolje spominjalo na muzej, v katerem bi našli lahko prav vse, kar je lepega in originalnega, tja od obrednih mask iz Kameruna, čipk iz časa Marije Antoniette pa do ex librisov. No, mene so zanimali samo slednji, saj bi bil skopo odmerjen prostor v tej novi rubriki mnogo premajhen za bežen pregled vsega.

Takole je tekel pogovor: — Kaj je pravzaprav ex libris?

Pod tema dvema latinskima besedicama razumemo drobne nalepke, ki jih lepimo na notranjo stran platnic. Z njimi označimo lastnika in pa zvrst knjige. Prav zaradi načina izražanja osebnosti lastnika in pa vsebine knjige ima ex libris umetniško vrednost. Seveda ne vsak.

— Kje in kdaj se je ex libris pojavil?

V Svici in Nemčiji nekje v pričetku 15. stoletja. Imelo jih je plemstvo in kler, zato na njih skoro izključno zasledimo grbe. V moji zbirki je najstarejši tisti, ki izhaja iz Svice, nastal pa je konec 15. stoletja.

— V čem je vrednost vaše zbirke?

Te z denarjem ne morem oceniti. Je mnogo večja, saj je na spomin na prijatelje, ki sem jih spoznala ravno ob tem konjičku neprecenljiv. Skoraj ni dežele v Evropi, kjer nimam prijateljev.

— Pa Slovenski ex libris? Zelo cenim Jakca, Plečnika, Justina, Maleša, Tršarja, Smrekarja, Subica...

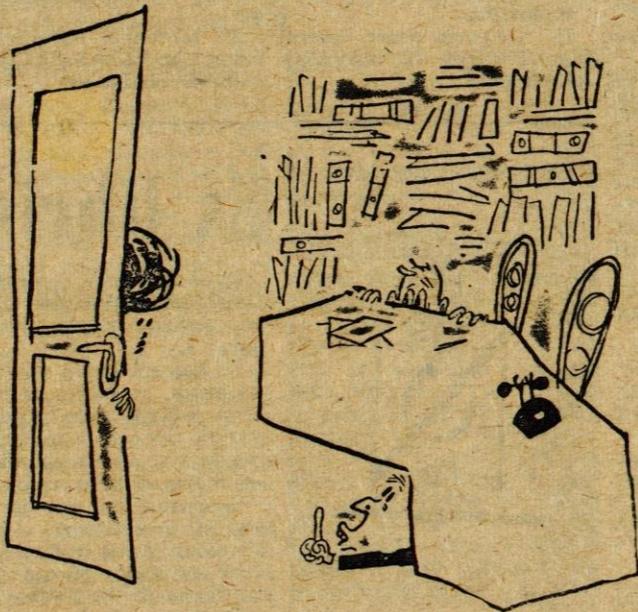
— In obseg vaše zbirke? od leta 1961 jih zbiram in od tedaj se jih je nabralo kar 7000.

Tone Polenc

— Nehaj že stalno govoriti »Hvala!«

BREZ BESED

Humoreska

VILKO NOVAK

V naši podružnici zadnje čase škriplje. Nakopali smo si masla na glavo, da nam že curlja za vrat, čeprav je tu mrzli del leta, oziroma ravno zato, ker je tu mrzli del leta, ki pa je za nas hudo vroč, kajti to je čas zaključevanja računov za preteklo leto, revizij in kontrol, mi pa, kot že rečeno, imamo to in ono na vesti, pa bi radi, da ostane eno in dru-

li. Kako je bilo z Njegovim poročilom, pa sam veš!

»Toda mi bomo postavili pred Njega kaviar, postrv, ritoznojčanal«

»Misliš, da smo Mu mi dali kaj drugega na mizo?«

Zmagoslavno se nasmehnem:

»Ze, že, toda pozabil si, da je za jed najvažnejše, po kakšnem receptu je pripravljena! No, na svidenje pojutrišnjem!«

Res se takrat srečava.

»Je prišel?« me z rahlo škodoželjnostjo pobara.

»Jel Pripravili smo Mu zakuskob: kaviar, postrv, ritoznojčanal«

»Ga kar vidim, kako se nedolžno masti, potem pa pretakne vse prostore!«

Važen je recept

go lepo skrito, kar bi bilo vsekakor najbolje za enega in vse, predvsem pa seveda za nas in naše žolčne kamne.

Toda jutri pride On.

On, ki neumorno obleze vse obrate in vtakne nos v vsako luknjo. Kako ga sprejeti, da bo opravi hitrih nog in priprtih oči?

»Ob prihodu Mu bomo pripravili zakusko!« zaupam sotrpincu iz sosednje podružnice.

»Ne bo nič!« sočutno zmaje z glavo. »Tudi mi smo Ga pogosti-

»Mastil se je že, nedolžno in zadovoljno, toda potem je bilo precej drugače. Zanimal Ga je samo en prostor in naj me pri priči rotirajo, če ni prebil celega dopoldneva v njem!«

»Hudika! Kako pa se vam je to posrečilo?«

»Saj sem rekel: kaviar, postrv, ritoznojčan. Pripravljeno seveda po posebnem receptu!«

»....!«

»Z najmočnejšim odvajalnim sredstvom!«

HOROSKOP

VELJA OD 15. — 22. FEBRUARJA

OVEN (21.3. — 20.4.)

PRI URESNIČENJU svojih načrtov bo v tem tednu botrovala sreča, toda kljub temu te primejo za dve leti staro obljubo. Od dahneš in veseliš se, ko zveš, da nekdo kmalu odide, Za rumeno barvo imaš srečo.

BIK (21. 4. — 20. 5.)

PRIZADEVAJ SI uskladiti svoje mnenje z mnenjem drugih, kot bi se morali sestavljenci avtobusnih voznih redov. Opusti zaletavost in trmo. V petek dve uri velikega (ne) prepovedanega veselja

DVOJKA (21. 5. — 20. 6.)

ZVEZ(D)E NE LAZEJO, toda v svoji trenutni nemoči jim vsega ne prepusti. Tvoja izjava pomaga tovarišem, gospodični in prijatelju. Kar se tiče nežnih čustev: ti je znana beseda optimizem?

RAK (21. 6. — 22. 7.)

NE PREDAJAJ se mislim o svojih sposobnostih, raje jih praktično izkoristi. Sprosti se in ljubljene osebi posveti toliko pozornosti, kot jo posvečaš po službeni dolžnosti statutom in 42-urnemu tedniku. Morda bo šlo?!

LEV (23. 7. — 22. 8.)

V TEZAVNI SITUACIJI ohrani mirno kri. Ne žaluj za med pustovanjem izpknjeno denarnico in ne pritožuj se nad podražitvami. Spomni se stare kmečke šege in spoznaš, da je prišlo v prvem času — zdaj se začenja post.

DEVICA (23. 8. — 22. 9.)

NE OSVAJAJ in ne misli na zakon, da se ne zameriš žlahti na kmetih. Uporabiš uporabljeni predmet in veliko zaslužiš. Zavistneži opozore davkarijo. Vse skupaj povabi na ribe, pa bo v redu.

TEHTNICA (23. 9. — 22. 10.)

NI RAZLOGOV za črnogledost, vendar se z dokončno odločitvijo ne prenegli. Prijetno kramljanje v soboto rodi ljubezen. Ne bo rotacije, temveč pestovanje. Ljubezen bo pristna, bolj kot so vina v naših gostilnah.

SKORPIJON (23. 10. — 22. 11.)

PROBLEME, ki te mučijo, ugodneje rešiš kot jih krajevni odbori v proračunih. V službi napreduješ, pri svetlolasi simpatiji pridobiš. Deficit v družinski blagajni ne izravnaš s posojilom. Misli na »fušanje« in se zanesi na strice.

STRELEC (23. 11. — 22. 12.)

GLEDE SRČNIH zadev ne bo tako kot z uradno odprtim in še vedno zaprtim kranjskim bazenom. Zjeziš znanko in razveseliš prijatelje. Izkoristiš tehniko.

KOZOROG (23. 12. — 20. 1.)

BREME ti bo padlo z ramen, tako kot bodo zdaj zdaj odpadli tipkani listki z novim voznim redom na številnih velikih kovinskih tablah. Ne zadovoljuj se z izgovori, zakaj več vidiš kot slišiš.

VODNAR (21. 1. — 19. 2.)

KOVANJE NOVIH načrtov pred uresničitvijo starih se ti bo bridko maščevalo. Na zmenek čakaš, vendar udobneje kot potniki pred zaprtimi vrati železniške čakalnice v Radovljici. Pišeš pomembno pismo.

RIBI (20. 2. — 20. 3.)

ZBEGA TE čuden obisk. Nerodnost zaradi pozabljivosti, vendar ne tolikšna kot so jo imeli organizatorji »dneva kulturnih delavcev« v Skofji Loki, ko so pozabili na Prešerna. Tipkano obvestilo

CARINA

... posebno pa pazite na potovanje v vsemirje!